

Végrendeletek a pozsonyi káptalan hiteleshelyi levéltárából*

Törös János magyar kamarai tanácsos és Konzszky Gáspárné Balassa Zsuzsanna végrendeletei (1650)

A pozsonyi káptalan a 16–17. században az országos hatáskörű hiteleshelyi tevékenység mellett elsősorban működési helyszíne miatt nyert rendkívüli jelentőséget: Buda török kézre kerülésével a Magyar Királyság új politikai-közigazgatási központjává váló város adott legtöbbször helyet a magyar rendi országgyűléseknek.¹ Egész év folyamán, de kivált az országgyűlések időszakában a rendek tagjai közül sokaknak kézenfekvő volt a káptalan felkeresése, különböző jogi természetű ügyeik intézése végett.²

A káptalan hiteleshelyi levéltárának „capsa-fasciculus-numerus” rendszerbe rendezett iratgyűjteménye mellett évről évre vezetett, vaskos, sok esetben ezer fóliót is meghaladó terjedelmű kötetekből álló protokollum-sorozata van, ami egyedülálló forrásanyagát képezi a birtokjogi, családtörténeti, genealógiai kutatásnak. E rendkívüli forrásanyag 1600–1658 között vezetett jegyzőkönyveit³ néztem át, a káptalan hiteleshelyi levéltárának szálas iratokból álló részében egyelőre nem kerestem végrendeleteket. Az egyes protokollumkötetek rendszerint több, egymást követő év jegyzőkönyveit tartalmazták. Ezek átnézése értékes, sok esetben publikálatlan, a kutatás számára kevésbé (vagy legalábbis csak részben) ismert források feltárását teszi lehetővé: a legjelentősebb nyugat-magyarországi (főúri) családok, valamint számos, Pozsony városához kötődő, illetve Pozsony vármegyében birtokos família és magánszemélyek felvallásai, szerződései, hitelügyletei, zálogosításai, jogi vitái stb. ismerhetők meg a jegyzőkönyvekből.⁴

* A közlemény elkészítését a Bolyai János Kutatói Ösztöndíj támogatta. Értékes észrevételeiért Fazekas Istvánnak és Koltai Andrásnak, a források összeolvasásában és a közlemény végleges formába öntéséhez nyújtott segítségével Szabó András Péter kollégámnak mondok köszönetet.

¹ PÁLFFY, 2013, 3–76. Pozsony város (kora újkori) történetéről gazdag és színvonalas feldolgozások állnak rendelkezésre: ORTVAY, 1892–1895. Legújabbban a nyugat-magyarországi jezsuita kollégiumok működésének társadalomtörténeti szempontú kutatásával foglalkozó, Fazekas István vezetésével működő OTKA-kutatócsoport munkájának Pozsonnyal kapcsolatos eredményeit közölte a Történelmi Szemle 2018/2. száma – „Oktatás, felekezetek és városi társadalom. Jezuíták a kora újkori Pozsonyban”. Lásd még: MIKÓ–PÁLFFY, 2002, 107–172, valamint PÁLFFY, 2016, 209–227.

² A pozsonyi káptalan történetének historiográfiájáról legújabbban: BUJÁK, 2013, 3–51, különösen 46 skk., illetve BUJÁK 2014, 31–52. A káptalan működéséről és összetételéről: RIMELY, 1880, illetve (általánosabb jelleggel): PAPP, 1936.

³ PSZHLV, Prot. 27–42 (1600–1658).

⁴ A hiteleshelyi levéltárak kora újkori forrástípusairól: NÉMETH, 1994, 47–51; JAKAB, 2008, 88 skk.

Számos figyelemreméltó, a jövőben kiadásra érdemes forrás (például Pázmány Miklós genealógiája, ismert Esterházy-familiárisok végrendeletei⁵ stb.) közül két végrendelet közlésére vállalkozom:

Törös János magyar kamarai tanácsos († 1652. febr. 24.) és felesége, Tamássy Kata († 1650 után) testamentuma (két különböző, ám egy időben keletkezett forrás, mindkettő 1650-ből) értékes információkkal szolgál a fontos hivatali pályát befutó személy végrendelezése idején fennálló vagyoni helyzetére és birtokaira vonatkozóan. Daróczy Zoltán (1872–1944) genealógus a Törös, a Tamássy és a Cserödi családok leszármazásáról írt publikációjában mindkét végrendelet adatait feldolgozta, de a forrásokat – amelyeket a báró Majthényi család levéltárában folytatott kutatásai során tárt fel – teljes terjedelmükben nem közölte.⁶

A Korszky Gáspárné Balassa Zsuzsanna († 1650 után) végakarátát rögzítő forrás sem (teljesen) ismeretlen a kutatás számára: személyét a szakirodalom elsősorban a kassai (nemesi) konviktus 1659. évi megalapítását lehetővé tevő jelentős alapítvány kapcsán szokta említeni,⁷ jóllehet már végrendeletét megelőzően különböző adományokkal támogatott több egyházi intézményt Pozsonyban⁸ és Győrben is.⁹ Korponay János Abaúj vármegye monográfiájában részletesen ismertette a kassai konviktus létrehozására tett alapítást és a végrendelet alapján több adatot is közölt, ám csak az alapítványra vonatkozóan, magát a forrást, amely számos más, Balassa Zsuzsanna személyére és rokonságára, életére és vagyoni helyzetére vonatkozó információt tartalmaz, nem publikálta.¹⁰

A pozsonyi káptalan (középkori) anyagának kutatástörténetét és historiográfiáját a közelmúltban Buják Gábor foglalta össze publikációjában.¹¹ A káptalanok kora újkori hiteleshelyi tevékenységét a kutatás elsősorban az erdélyi hiteleshelyek (Gyulafehérvár, Kolozsmonostor, Várad) esetében dolgozta fel, de rövidebb feldolgozások az egri,¹²

⁵ Aszalay István végrendelete, Pozsony, 1656. máj. 1. PSZHLv, Prot. 42, fol. 242–243 (pp. 531–541, hiteleshelyi megerősítésének időpontja: 1656. dec. 8., illetve Walticher Márké: Pozsony, 1654. febr. 12., Prot. 42 (1655–1658), fol. 235–237v. (pp. 517–522), megerősítés: 1656. okt. 15. Különböző rendű és rangú személyek végrendeletei találhatóak a káptalani protokollumokban: pl. Pálffy Pál nádor (1653) Prot. 41 (1651–1654), fol. 353 (pp. 823–847), petróczi Nagymihályi Ferenc (kancelláriai titkár, a Magyar Kamara tanácsosának, Nagymihályi Ferencnek a fia): Pozsony, 1656. ápr. 20. Prot. 42 (1655–1658), fol. 203–204 (pp. 417–432). A protokollumok iratainak fóliósámozása nem végig követhető, ezért a levéltár által adott modern paginaszámot is megadjuk.

⁶ DARÓCZY, 1911, 188–189.

⁷ PL. FARKAS, 1895, 1–224; WICK, 1931, 16; GALLI-PAVERCSI, 1981, 353; FEDERMAYER, 2003, 179; SZENTMÁRTONI SZABÓ, 2006, 307–315; MIHALIK, 2017, 27.

⁸ KÁDÁR, 2016a, 202.

⁹ FAZEKAS–KÁDÁR, 2017, 48–49, illetve Uo., 197. jegyzet.

¹⁰ KORPONAY, 1866–1870, 689–694.

¹¹ BUJÁK, 2013, 3–51; BUJÁK, 2014, 31–52.

¹² SUGÁR, 2001.

esztergomi,¹³ győri,¹⁴ leleszi,¹⁵ nyitrai,¹⁶ vasvári,¹⁷ veszprémi¹⁸ és a zalai¹⁹ káptalanok működéséről is születtek. Az említettekén kívül, a teljesség igénye nélkül, az általunk vizsgált időszak iratai kapcsán kiemeljük Daróczy Zoltánnak a pozsonyi káptalani iratanyagra is kiterjedő, a 20. század első harmadában végzett gyűjtését, illetve megemlítjük Hanuy Ferenc kutatásait, aki okmánytárában a káptalan iratai között (a káptalani magánlevéltárban) fennmaradt Pázmány-leveleket tárta fel és közölte.²⁰ A 19–20. század fordulóján megjelent történeti életrajzok, családtörténeti összefoglalások egyaránt hasznosították a pozsonyi káptalan hiteleshelyi levéltárának iratait, ugyanakkor aligha tűz, hogy a források együttes szisztematikus feldolgozása nem történt meg. Legújabbban főleg Koltai András, Frederik Federmayer és Tózsa-Rigó Attila²¹ publikációiban található hivatkozások a káptalan kora újkori irataira.²² Külön kiemelendők Federmayer Pozsony város kora újkori lakosságának történetére vonatkozó kutatásai és az általa összeállított értékes adattár,²³ amelynek forrásbázisául (részben épp) a pozsonyi káptalan iratanyaga szolgált. A káptalan könyv- és levéltárának történetére és egykori elhelyezésének körülményeire vonatkozóan értékes megállapítások találhatók a pozsonyi Szent Márton-székesegyház bemutatójában, Jozef Haľko és Štefan Komorný által írt, nemrég magyar nyelvű kiadásban is megjelent kötetben.²⁴

A káptalan hiteleshelyi levéltárának protokollumaiban az eligazodást a kötetek végéhez illesztett, betűrend szerint összeállított személynévmutató (index), illetve korabeli elenchusok segítik.²⁵ A protokollumokkal egy időben regisztratúra-köteteket is vezettek: az általunk átnézett kötetben a káptalanhoz 1651 és 1658 közötti időszakban folyamodó személyek év, hónap szerinti bontásban vannak megnevezve.²⁶ A vizsgált évkörben (1599/1600–1658) a végrendeletek eloszlása a hiteleshelyi anyagban meglehetősen egyenetlen. A káptalan előtt megerősített végrendeletekből kigyűjtött végrendeletek (*1. táblázat*) névsora alapján csak az állapítható meg, hogy ezek a személyek szinte kivétel nélkül birtokaik, rokonságuk, társadalmi hátterük okán Pozsony (esetleg

¹³ Az esztergomi székeskáptalan késő középkori–kora újkori történetéről, illetve működéséről legújabbban: C. TÓTH, 2015.

¹⁴ BEDY, 1938; NEMES, 2011.

¹⁵ KUMOROVITZ, 1928.

¹⁶ VÁGNER, 1896.

¹⁷ SILL, 1977, 173–242; KÓTA, 2000, 153–160. A szombathely–vasvári káptalan iratait számos publikációjában használja Dominkovits Péter.

¹⁸ JAKAB, 2008, 82–90.

¹⁹ BILKEI, 2007.

²⁰ HANUY, 1910–1911.

²¹ TÓZSA-RIGÓ, 2005, 131–155.

²² Pl. KOLTAI, 2008, 93–110, illetve FEDERMAYER, 2013, 38–62.

²³ FEDERMAYER, 2003.

²⁴ HAĽKO–KOMORNÝ, 2016, 222 skk.

²⁵ SEDLÁK–ŽUDEL–PÁLKO, 1964, 351–353. A *capsák*ba rendezett iratok névmutatójának II. József alatt készült másolata: MNL OL, Curiai levéltár, Tabula Provincialis, Káptalani levéltárak felterjesztett elenchusai és mutatói (O 65), 68. kötet (mikrofilmen: 4977. sz.).

²⁶ PSZHLV, jelzet nélkül („Sine signatura”).

Moson) vármegyéhez kötődtek, és valójában emiatt fordultak ügyükben a pozsonyi káptalanhoz. A végrendelezők többsége a vagyonos városi polgárság, a Pozsonyban székelő központi kormányzervek hivatalnokai (jellemzően harmincadosok és a Magyar Kamara hivatalnokai), illetve a főrangú családokkal rokonságba került középnevesi famíliák tagjainak sorába tartozik, de találunk egyházi személyeket és magasabb méltóságok viselőit is, mint az országbíró helyettesét (Györffy Tamás), Lippay György esztergomi érsek udvarmesterét (György Miklós), illetve gr. Pálffy Pál személyében még nádor is van a végrendelezők között. A végrendeleteket az esetek többségében nem a végrendelező mutatta be a káptalan előtt, hanem a végrendelező valamilyen rokona vagy örököse, hiszen a megerősítés idején az örökhagyó már halott volt. Ugyanakkor a végrendeletüket a pozsonyi káptalan előtt még életükben bemutatók között voltak olyanok is, akik több alkalommal is végrendeleztek, mint Listius Anna Rosina (betlenfalvi Thurzó Szaniszló, majd gr. Pogrányi György özvegye), illetve Melchior Blimel nógrádi, majd érsekújvári harmincados.²⁷ Főrangú személyek közül gr. Zrínyi György (1599–1626) horvát bán, a Pálffyakkal rokonságba került Tieffenbach grófnő személye, illetve a várkonyi Amadé család tagjai érdemelnek említést.

A végrendelezők személyéről

Törös János és felesége végrendeleteit 1650. május 6-án keltezték, és hiteleshelyi megerősítésük is ezzel egy napon történt. Törös János ismert alakja a sikeres karriert befutó királyságbeli hivatalnok-értelmiséginek.²⁸ Származásáról és családjáról kevés adat áll rendelkezésre; az oroszánosi Törös család leszármazásáról a familia okmányait a 20. század elején összegyűjtő genealógus, Török Sándor legkorábbi adata szerint oroszánosi Törös Lőrinc a 16. század közepén uralkodói adományként nyert birtokot az Ung vármegyei Botfalván, amely birtokba 1552. januárban iktatták be.²⁹ Törös János végrendeletében saját felmenőit, szüleit nem említi. Pázmány Péter esztergomi érsek titkáráként vált ismertté. Az 1622. évi országgyűlés alkalmával (ebben a minőségében) nyújtott be kérvényt Zilczay Mihállyal, a Pozsony vármegyei Szászi falubeli kúria elnyerése érdekében.³⁰ Birtokszerzései révén tehát már ekkor Pozsony vármegyéhez kötődött, és ez pályája során (további birtokszerzéseivel) a későbbiekben is fennállt. 1635-től magyar kamarai, 1651-től magyar királyi tanácsosi kinevezést nyert. Családi-rokoni viszonyairól további adatokat – így pl. 1646. évi bárói rangra emeléséről – részben éppen végrendelete alapján Daróczy Zoltán közléséből ismerünk.³¹

²⁷ FALLENBÜCHL, 2002, 54.

²⁸ Uo., 331.

²⁹ TÖRÖK, 1893, 28.

³⁰ FAZEKAS, 2018, 91.

³¹ DARÓCZY, 1911, 188–189.

1. táblázat. A pozsonyi székeskáptalan hiteleshelyi levéltárának protokollumaiban található végrendeletek (1600–1658)

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
1.	Csomós Ilona (n), ³² Huszár János (e) felesége	1599. dec. 10. 1603. szept. 11.	Prot. 27 (1598–1607), pp. 739–742.
2.	Joannes Notlich (e) Listius István (m) kaboldi (Sopron m.) jószágának tisztartója (officialis) egy zurndorfi udvarház birtokosa	1600. dec. 28. (in festo Innoc.) Zurndorf/ Zurány (Moson m.) 1600. dec. 30. (sabb. p. Innoc.)	Prot. 27 (1598–1607), pp. 344–347.
3.	Monoszlói/Monoszlai András (r) veszprémi püspök és pozsonyi prépost [KOLLÁNYI, 1900, 181–183.]	1601. jún. 29. (in festo Petri et Pauli) Pozsony 1603. okt. 16.	Prot. 27 (98–1607), pp. 742–751.
4.	Joanna Camper (n virgo), a néhai Franz Camper (e) pozsonyi harmincados és Fiorapassa Paar (g) leánya [A szülőkről: FEDERMAYER, 2003, 285.]	1601. dec. 28. (in festo Innoc.) Pozsony 1602. febr. 24. (dom. Invoc.)	Prot. 27 (98–1607), pp. 498–499. (ig. capsa 37, fasc. 2, nr. 28)
5.	pesti Balog Máté özvegye, Veronika, a megerősítés idején Tolnai Kürtössy János (pr) komáromi lakos felesége	1601. Pozsony 1604. márc. 3.	Prot. 27 (98–1607), pp. 794–796.
6.	Kecskés András (e) mindkét jog doktora, Hetesi Pethe Márton (r) kalocsai érseknek, a győri püspökség adminisztrátorának és helytartónak titkára [FEDERMAYER, 2003, 65.]	1602. okt. 3. (V. p. Mich. arch.) Pozsony 1602. okt. 5.	Prot. 27 (98–1607), pp. 610–615.
7.	Bogdanóczy Miklós (ven) a pozsonyi káptalan kanonokja	1602. okt. 6. Pozsony 1603. jan. 20.	Prot. 27 (1598–1607), pp. 652–653.
8.	Maria (g), Paul Armbrusternek (e) a Magyar Kamara számvevőmesterének özvegye [FEDERMAYER, 2003, 284.]	1603. jan. 11. (sabb. p. Epiph.) Szentgyörgy 1603. jan. 17.	Prot. 27 (98–1607), pp. 669–673.

³² A tiszteleti címzéseknek a táblázatban szereplő rövidítései: (adm. rev.): admodum reverendus, (e): egregius, (exc): excellentissimus, (g): generosus, (h): honorandus, (i): illustrissimus, (m): magnificus, (n): nobilis, (pr): providus, (r): reverendissimus, (sp): spectabilis, (st): strenuus, (p, c): prudens et circumspectus, (ven): venerabilis.

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
9.	Vaskó Gergely (pr) Thurzó Szaniszló (m) Sopornya községben (Nyitra m., semptei uradalom) lakó jobbágya	1604. jún. 29. Sopornya 1606. máj. 31. (f. IV. p. Corp. Chr.)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 20v–21v., pp. 48–50. (egy másik átirat: Prot. 27 (1598–1607), pp. 1024–1026.)
10.	Radovits Péter (r) váci püspök, királyi tanácsos („Váci uram önnagysága”)	1605. okt. 31. Pozsony 1608. nov. 21. (f. VI. p. Elisab. vid.) 1609. szept. 9. (sabb. p. Greg. papae).	Prot. 28 (1608–1611), fol. 186–189, 191–192 (pp. 192–198.)
11.	várkonyi Amadé Mihály (g) Pozsony vármegye alispánja	1606. ápr. 26. Somorja (Pozsony m.) 1606. ápr. 28. (f. VI. p. Marci ev.)	Prot. 27 (1598–1607), pp. 1020–1021.
12.	Susanna Ahornin, korábban Bartholomäus Lang, most pedig Bertoldt/Horváth György felesége, Dévényben (Pozsony m.) lakó nemesasszony	1607. ápr. 8. [Dévény] 1607. ápr. 18. után	Prot. 27 (1598–1607), pp. 1202–1204.)
13.	Monoszlói/Monoszlai Gábor (ven) a pozsonyi káptalan kanonokja, a Szent Katalin oltár igazgatója, pápai felhatalmazással működő közjegyző [Monoszlai/Monoszlói András testvére, KOLLÁNYI, 1900, 182.]	[1607.] júl. 25. [Pozsony] 1607. szept. 14. (f. VI. p. Nat. Mar.)	Prot. 27 (1598–1607), pp. 1181–1184, Prot. 30 (1606–1627), fol. 107r–108r. (pp. 221–223.)
14.	Lapos András szilincsi (Pozsony m.) jobbágy	1609. dec. 3.	Prot. 28 (1608–1611), fol. 297–305 (pp. 306–314.)
15.	Eleonora von Stamps (g)	1610. ápr. 17. (sabb p. Resurr. Dom.) Pozsony 1610. ápr. 17.	Prot. 28 (1608–1611), fol. 509–512 (pp. 519–522.)
16.	Susanna Ahornin (n), Georg Pertoldt (n) felesége, a dévényi Georg Ahorn/Langh leánya, Dévényben (Pozsony m.) lakó nemesasszony [FEDERMAYER, 2003, 163.]	1610. aug. 5. 1610. aug. 9. (in vig. Laur.)	Prot. 28 (1608–1611), fol. 709–712 (pp. 725–728.)

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
17.	Johannes Fulchych (e) Paulus Fulchychnak, az orvostudomány és filozófia doktorának unokaöccse és örököse, pozsonyi lakos [FEDERMAYER, 2003, 248.]	1610. aug. 24. Pozsony. 1610. szept. 1.	Prot. 28 (1608–1611), fol. 734–736 (pp. 748–750.)
18.	Vajda Farkas („Modvay Farkas vajda”, „Wolfgangus waiwoda Moldauiensis” [nem menekült moldvai vajda!]	1610. nov. 7. (Pozsony) 1610. nov. 9. (III. d. test. disp.)	Prot. 28 (1608–1611), fol. 630–632 (pp. 642–644.)
19.	Anna Maria Penskin (g), Erhard Hoffer (g) felesége, a néhai Christoph von Penskin főhadnagy leánya	1611. máj. 20. (f. VI. p. Exaudi) Pozsony 1611. máj. 20.	Prot. 28 (1608–1611), fol. 920–926 (pp. 932–940.)
20.	olgyai Olgyay János (e) Pozsony vármegye alispánja	1611. szept. 11. (dom. p. Nat. Mar.) Olgya (Pozsony m.) 1611. szept. 30.	Prot. 28 (1608–1611), fol. 882–886 (pp. 894–898.)
21.	Chebe István (e)	1611. dec. 13. (in festo Luciae) 1612. febr. 14.	Prot. 29 (1612–1617), pp. 13–17.
22.	Szokoli Péter (g)	1612. ápr. 25. Pozsony (vár) 1612. máj. 7. (f. II. p. Miseric. Dom.)	Prot. 29 (1612–1617), pp. 126–130.
23.	szerdahelyi Dersffy István (g, m)	1613. jún. 21. (f. VI. a. Nat. Joann. bapt.)	Prot. 29 (1612–1617), pp. 362–366.
24.	Borssy Zsófia (g), Felnémethy Mátyás (e) felesége	1614. máj. 8. (in festo Asc. Dom.) [Nagyszombat] 1614. júl. 19. (sabb. p. Div. ap.)	Prot. 29 (1612–1617), pp. 519–522.
25.	Anna (n), Nicolaus Samecz felesége, a néhai Bartholomäus Laczkowich leánya [horvát származású nemesasszony]	1614. aug. 20. [Pozsony] 1614. nov. 21. (f. VI. p. Elis. vid.)	Prot. 29 (1612–1617), pp. 567–568.
26.	Christoph Partinger (n et eruditissimus), a néhai Jacob Partinger fia [FEDERMAYER, 2003, 75.]	1615. aug. 13. Pozsony 1615. aug. 18. (f. III. p. Assump. Mar.)	Prot. 29 (1612–1617), pp. 689–690.
27.	Georgius Theümmel / Hauptman (e, st) érsekújvári német alkapitány	1615. nov. 26. Pozsony 1615. dec. 8.	Prot. 29 (1612–1617), pp. 767–768.
28.	Demesi Gergely (religiosus frater), a néhai demesi Horváth Gáspár (e) fia, obszerváns ferences novícius	1616. okt. 17. 1616. okt. 18. (in festo Lucae ev.)	Prot. 29 (1612–1617), pp. 927–930.

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
29.	hetesi Pethe László (m) Torna megye ispánja, királyi ajtón-állómester, a Magyar Kamara elnöke és királyi tanácsos [FALLENBÜCHL, 2002, 239.]	1617. nov. 14. 1649. márc. 26. (<i>in festo. Annun. Mariae.</i>)	Prot. 39 (1648–1649), fol. 278r–284v. (pp. 586–600.)
30.	Egri Zsuzsanna (g) Somogyi Farkas (e) özvegye, Pozsony és Bars megyékben birtokos nemesasszony	1618. ápr. 20. (f. VI. p. dom. Resurr. Dom.) Pozsony 1618. ápr. 27. (<i>VIII. d. test. disp.</i>)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 149v–151v, pp. 306–310.
31.	Kerekes János (e) a Magyar Kamara tanácsosa [FALLENBÜCHL, 2002, 152–153.]	[1621.] júl. 16. Pozsony 1621. aug. 7. (<i>sabbatho p. Transfig. Dom.</i>)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 387–390 (pp. 3–6.) [a kötet elején, külön lapokon, áthúzott fogalmazvány] Tisztázva: pp. 612–614. Ingóságainak leltára: pp. 648–649.)
32.	Csiszár Orsolya (h), Csiszár János (pr) pozsonyi polgár felesége	1621. júl. 29. Pozsony 1647. máj. 27. (<i>f. II. p. Vocem iucund.</i>)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 353v–354v. (pp. 842–844.)
33.	Betefalvai/Bötefalvai Somossy/ Podary Benedek (e) Zala megyei származású érsekújvári nemes, Nyitra megyei birtokos	1623. márc. 12. (dom. Remin.) Pozsony 1623. márc. 31. (<i>f. VI. p. Laet.</i>)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 371v–373v, pp. 740–744.
34.	Simon Sleszak (pr) pozsonyi polgár	1624. okt. 23. Pozsony 1625. febr. 8. (<i>sabb. p. fest. Dorothe. virg.</i>)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 449r–450r, pp. 895–897.
35.	gróf Zrínyi György (i, sp) horvát bán, lovászmester, királyi tanácsos és kamarás, kanizsai végvidéki főkapitány	1626. dec. 14. Pozsony 1627. aug. 27. (<i>f. VI. p. Barth. ap.</i>)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 605v–606v, pp. 1208–1210.
36.	Agnetha (h), Lorenz Windschiel (p, c) szentgyörgyi polgár felesége	1627. jan. 9. Pozsony 1627. ápr. 8. (<i>f. V. p. Resurr. Dom.</i>)	Prot. 30 (1606–1627), fol. 568r–570r, pp. 1133–1137.
37.	Kapornaky Margit (n), Vásáros György (e) pozsonyi nemes özvegye	1628. jan. 17. Pozsony 1628. márc. 21. (<i>f. III. p. Remin.</i>)	Prot. 31–32 (1628–1634), fol. 18r–19v. (pp. 41–44.)
38.	Győrffy Tamás (g) alországbíró [FALLENBÜCHL, 2002, 117. – Győrffy névalakkal]	1629. aug. 11. Pozsony 1629. aug. 23. (<i>III. d. test. disp.</i>)	Prot. 31–32 (1628–1634), fol. 140–143v. (pp. 312–319.)

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
39.	Zajezdai Patachich István (g), királyi személynök, (korábbi) szlavón ítélőmester [FALLENBÜCHL, 2002, 230]	1629. szept. 13. (f. V. p. Nat. Mar.) Pozsony 1629. szept. 18. (f. III. p. Exalt. Cruc.)	Prot. 31–32 (1628–1634), fol. 146r–fol. 153v. (pp. 324–339.)
40.	Gáncsházy Máté (e) a Magyar Kamara számvevőmesterének coadiutora [FALLENBÜCHL, 2002, 107]	1629. nov. 14. Pozsony 1629. nov. 28. (XV. d. test. disp.)	Prot. 31–32 (1628–1634), fol. 183v–fol. 184v., pp. 430–432.
41.	Johannes Schertzl (p, c) szentgyörgyi polgár és felesége, Ursula Peckhin	1630. jan. 27. Szentgyörgy 1635. aug. 11. (sabb. p. Laur. mart.)	Prot. 33–34 (1635–1639), pp. 137–140.
42.	Alžbeta Lucinová, Martin Lipsky (p, c) pozsonyi polgár felesége	1630. márc. 2. Pozsony lemaradt a kelet	Prot. 31–32 (1628–1634), pp. 845–847.
43.	Caspar Partinger (g) mindkét jog doktora, a Magyar Kamara tanácsosa [FALLENBÜCHL, 2002, 229; a végrendeletet közölte: FEDERMAYER 2003, 327–328.]	1630. júl. 15. Pozsony 1630. aug. 17.	Prot. 31–32 (1628–1634), fol. 236v–fol. 240r., pp. 541–548.
44.	Pettron Kata (g), Mednyánszky Miklós (e) özvegye, Pozsony és Trencsén megyékben birtokos nemesasszony	1633. márc. 6. (dom. Laet.)	Prot. 31–32 (1628–1634), pp. 930–933.
45.	Sigárdi/Zsigárdi János (pr) pozsonyi polgár [FEDERMAYER, 2003, 250.]	1633. jún. 20. Nagyszombat 1633. aug. 19. (f. IV. p. Ass. Mar.)	Prot. 31–32 (1628–1634), pp. 1159–1161.
46.	Andreas Schmidt (p, c) pozsonyi polgár [FEDERMAYER, 2003, 93.]	1634. márc. 11. Pozsony 1652. máj. 31. (f. VI. p. Corp. Chr.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 184–187 (pp. 454–460.)
47.	Susanna von Teuffenbach (i, m) grófnő, Vitus Heinrich von Thurn (i, m) felesége	1634. nov. 17. Pozsony 1635. ápr. 23.	Prot. 33–34 (1635–1639), (nr. 31), pp. 48–56.
48.	várkonyi Amadé Erzsébet (g, m) Kerekes András (g) felesége [FEDERMAYER, 2003, 106.]	1634. nov. 20. Pozsony 1635. aug. 11. (sabb. p. Laur. mart.)	Prot. 33–34 (1635–1639), (nr. 59), pp. 117–120.
49.	Szombathelyi György (g) a Magyar Kamara tanácsosa [FALLENBÜCHL, 2002, 314–315.]	1635. március 3. Pozsony 1635. márc. 7. (f. IV. p. Remin.)	Prot. 33–34 (1635–1639), pp. 6–14.

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
50.	Thobiaß Pracher [pozsonyi evangélikus polgár]	1635. ápr. 5. Pozsony 1635. júl. 18. (f. IV. p. Marg. virg.)	Prot. 33–34 (1635–1639), (nr. 53), pp. 103–107.
51.	Orossi Pál (g, n)	1637. dec. 4. Pozsony 1637. dec. 15. (f. III. p. Luciae)	Prot. 33–34 (1635–1639), nr. 56, pp. 514–518.
52.	szarvaskendi Sibrik István (g)	1638. febr. 10. Pozsony 1638. febr. 10. (f. IV. p. Doroth. virg.)	Prot. 33–34 (1635–1639), (nr. 112) pp. 627–630.
53.	Maurovics Mihály (adm. rev) egri nagyprépost ³³ [FEDERMAYER, 2003, 267–269.]	1638. ápr. 8. Bazin 1638. ápr. 19. (f. II. p. Miseric.)	Prot. 33–34 (1635–1639), nr. 123, pp. 671–676.
54.	Eörsy Judit, Körtvélyessy György (n, nemz) özvegye, Moson megyében birtokos nemesasszony	[1639 körül]	Prot. 33–34 (1635–1639), pp. 859–862.
55.	Niclaß Perschitz von Wiehetsch, II. Rudolf, II. Mátyás és II. Ferdinánd udvari futára és heroldja („Hofcurir und Ehrenhold”, a végrendekezés idején a pozso- nyi főharmincad ellenőre [FALLENBÜCHL, 2002, 237.]	1640. aug. 1. Pozsony 1640. nov. 23.	Prot. 35–36–37 (1640– 1644), fol. 89v–90r. (pp. 209–210.)
56.	Ursula Hamerin (n), Udvari István (n, st) pozsonyi nemes felesége	1640. szept. 29. Pozsony 1640. okt. 25. (f. V. a. vig. Sim. et. Jud. ap.)	Prot. 35–36–37 (1640–1644), fol. 39 (pp. 83–94.) „Orig. extat Capsa 37, Fasc. 4, nr. 1”
57.	várkonyi Amadé Lénárd (m) al nádor [FEDERMAYER, 2003, 104–106.]	1641. jan. 6. Bős (Pozsony m) 1647. márc. 18. (f. II. p. Remin.)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 323 (pp. 765–776.)
58.	Kecskés János (g) a Magyar Kamara számvevőmestere [FALLENBÜCHL, 2002, 151.]	1641. márc. 1. Pozsony 1641. nov. 12. (f. III. p. Martini)	Prot. 35–36–37 (1640–1644), pp. 232–248.
59.	alszászi Vitály Zsuzsanna (n), ürményi Bosnyák János (e) felesége, Pozsony megyében birtokos nemesasszony	1642. dec. 10. (f. IV. p. Conc. Mar.) Pozsony 1642. dec. 11. (f. V. p. Conc. Mar.)	Prot. 35–36–37 (1640– 1644) pp. 321–324.

³³ Végrendeletéről: LÁNYI, 1848, 135.

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a <i>biteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja</i>	Jelzet
60.	Nagymihályi Zsigmond (e) Pozsony megyében birtokos nemes [FEDERMAYER, 2003, 249.]	1643. aug. 29. Pozsony <i>1644. jún. 18.</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 58–59 (pp. 149–151.)
61.	Hölgyi Gáspár ³⁴ (g) [FEDERMAYER, 2003, 285.]	1643. aug. 30. Pozsony <i>1643. aug. 30.</i>	Prot. 35–36–37 (1640–1644) pp. 574–576.
62.	Helena Ruepin (g) dr. Paul Spindler (exc) pozsonyi városi orvos felesége	1644. márc. 16. Pozsony <i>1644. márc. 18. (f. VI. p. Judica)</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 72v–73v. (pp. 184–186.) és fol. 108–109r. (pp. 259–261.)
63.	Győrffy Erzsébet (g), Jaskay Péter (g) felesége, pozsonyi nemesasszony [FEDERMAYER, 2003, 78.]	1644. máj. 26. (in festo Corp. Chr.) [Pozsony] <i>1644. júl. 30.</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 11 (pp. 45–46.)
64.	Listius Anna Rosina (m, g) betlenfalvi Thurzó Szaniszló (i) gróf majd Pogrányi György (sp, m) özvegye	1644. jún. 2. Németjárfalu (Moson m) <i>1644. jún. 3.</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 49–51 (pp. 129–134.)
65.	Stanicz Mihály, a pozsonyi Szent Imre szeminárium diákja, Stanicz Tamás pozsonyi polgár fia	1644. júl. 29. Pozsony <i>1645. jan. 13.</i> <i>(f. VI. p. dom. I. Epiph.)</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 81 (pp. 201–202.)
66.	Thomas Bielavius (adm, rev) a pozsonyi káptalan kanonokja, címzetes siklósi apát [FEDERMAYER, 2003, 68, 176.]	1644. okt. 19.	Prot. 38 (1644–1647), fol. 78–79r. (pp. 195–197.)
67.	Listius Anna Rosina (m, g) betlenfalvi Thurzó Szaniszló (i) gróf majd Pogrányi György (sp, m) özvegye	1645. márc. 8. Pozsony <i>1645. márc. 8.</i> <i>(f. IV. p. dom. Quadrag.)</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 51v. (pp. 134.) és fol. 53–55 (pp. 137–143.)
68.	pesti Bornemissza Zsuzsanna (g), Branik György (e) felesége	1645. márc. 25. (in festo Annun. Mariae) <i>1650. okt. 17.</i> <i>(in profesto Lucae ev.)</i>	Prot. 40, fol. 159 (pp. 413–418.)
69.	Maria, Caspar Woyakovsky (g) stomfai harmincados özvegye [RUPP, 1870, I, 168.]	1645. ápr. 21. Pozsony <i>1645. ápr. 22.</i> <i>(sabb. p. fest. Pasch.)</i>	Prot. 38 (1644–1647), fol. 122–125 (pp. 291–299-)

³⁴ FEDERMAYER, 2016, 189–199.

	Végrendelkező neve	A végrendeletkezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendeletkezés időpontja	Jelzet
70.	Georg Heß/Höss (g) magyar-óvári kapitány	1645. jún. 2. (f. VI. p. Exaudi) Pozsony 1645. jún. 2. (f. VI. p. Exaudi)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 12–13 (pp. 47–50.)
71.	Szádeczky János (g) Trencsén megyei birtokos nemes	1646. dec. 3. (f. II. p. dom. I. Adv.)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 252v–253v. (pp. 610–612.)
72.	Bollabás Katalin (pr), Marczell Simon özvegye, jobbágyasszony	1646. júl. 13. Királyfa (Pozsony m) 1647. márc. 22. (f. VI. p. Remin.)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 324 (pp. 777–778.)
73.	Telegdi János (i, r) kalocsai érsek, királyi tanácsos	1647. jan. 13. Pozsony 1647. jan. 13. (dom. I. Epiph.)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 318r–v. (pp. 753–754.)
74.	Listius Anna Rosina (m, g) betlenfalvi Thurzó Szaniszló (i) gróf majd Pogrányi György (sp, m) özvegye	1647. márc. 6. Köpcsény	Prot. 38 (1644–1647), fol. 386–387r. (pp. 953–955.)
75.	id. csernelházi Chernel György (g)	1647. ápr. 4. (f. V. p. Laet.)	Prot. 38 (1644–1647), fol. 342–343 (pp. 817–820.)
76.	Vida Simon (e) [Pozsony és Komárom megyékben birtokos nemes]	1647. szept. 18. [Komárom megyei településen] 1655. dec. 10. (f. VI. p. Conc. Mariae)	Prot. 42, fol. 131v–132v. (pp. 284–286.)
77.	Szilva Zsófia, (e) Ordódy Imrének (g) a Magyar Kamara alszámvevőmesterének felesége	1648. jún. 25. Pozsony 1648. jún. 25. (f. V. p. Nativ. Joann. bapt.)	Prot 39 (1648–1649), fol. 90–91, (pp. 195–197)
78.	beketfalvi Mórocz Farkas (g) [FALLENBÜCHL, 2002, 204–205.]	1648. júl. 10. Pozsony 1649. ápr. 10.	Prot 39 (1648–1649), fol. 264–265 (pp. 555–558.)
79.	Temerdeggh György (e) és felesége Maria Magdalena Nagovith (n) pozsonyi lakosok „fassio, sive per modum testamentariae dispositionis transactio”	1648. nov. 5. (f. V. p. Omn. Sanct.)	Prot 39 (1648–1649), fol. 174–175 (pp. 365–368.)
80.	Verőczey Eörsébet (n), kosztanikai Kithonich János (g) királyi jogügypigazgató özvegye, Pozsony és Moson vármegyékben birtokos nemesasszony [FEDERMAYER, 2003, 235.]	1648. nov. 15/16. 1648. dec. 1. (f. III. p. Andr. ap.)	Prot 39 (1648–1649), fol. 221–223 (pp. 461–465.)

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
81.	Kardoss Barbara, Szilvai András (e) trencsényi nemes özvegye	1649. febr. 16. Trencsén 1649. márc. 30. (f. III. p. Palm.)	Prot 39 (1648–1649), fol. 268, 271 (pp. 563–564. és 569–570.)
82.	György Miklós, Lippay György (tek, nagys) esztergomi érsek udvarmestere	1649. márc. 13. Pozsony 1649. márc. 13. (sabb. a. Laet)	Prot 39 (1648–1649), fol. 254, 261, (pp. 533–534. és 549–550.)
83.	Talján Magdolna (n) († 1650. máj. 3.) Lethenyi Imre (g) pozsonyi nemes felesége [FEDERMAYER, 2003, 190.]	1649. ápr. 18. Pozsony 1650. máj. 11. (f. IV. p. Jubil.)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 126 (pp. 323–326.)
84.	Benkoveci Mikulich Tamás (m) királyi személynök [FALLENBÜCHL, 2002, 200.]	1649. máj. 30. Pozsony 1649. júl. 25. (dom. VIII. trinit.)	Prot 39 (1648–1649), fol. 363v. (pp. 764–765.)
85.	Czonko Mihály [horvátországi származású, vsz. Dunaszerdahelyen lakó nemes]	1649. jún. 11. 1650. ápr. 1. (f. VI. a. Judica)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 55 (pp. 144–146.)
86.	Káro Orsolya (n), Novák Péternek (e) a köpcsényi vár porkolábjának (castellanus) felesége	1650. jan. 22. Felsőpulya (Sopron m) 1651. ápr. 4. (f. III. p. dom. Palmarum)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 367 (pp. 969–972.)
87.	Melchior Blimel (e) érsekújvári és nógrádi harmincados [FALLENBÜCHL, 2002, 54.]	1650. febr. 10. (f. V. p. dom. V. Epiph.)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 10–11 (pp. 27–31.)
88.	gyarmati Balassa Zsuzsanna (i, m), hetesi Pethe György (sp, m) majd konscsinai Konszky Gáspár (sp, m) özvegye	1650. ápr. 6. (f. VI. p. dom. Passionis) 1650. máj. 5. (f. V. p. Phil. et. Jac.)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 124 (pp. 313–318.)
89.	Törös János [FALLENBÜCHL, 2002, 331.]	1650. máj. 5. Pozsony 1650. máj. 6.	Prot. 41 (1651–1654), fol. 286–288 (pp. 673–680.)
90.	Tamássy Kata	1650. máj. 5. Pozsony	Prot. 41 (1651–1654), fol. 289–290 (pp. 681–684.)
91.	Loni Péter (e) soproni lakos	1650. máj. 15. (dom. Cantante)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 142 (pp. 365–366.)
92.	pesti Bornemissza Zsuzsanna (g), Branik György (e) felesége	1650. szept. 2. (Pozsony) 1650. okt. 17. (in profesto Lucae ev.)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 159 (pp. 413–418.)

	Végrendelkező neve	A végrendelet, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendelet időpontja	Jelzet
93.	Justina Neubauerin (n), Wolff Neubauer pozsonyi polgár felesége	1650. okt. 22. Pozsony 1650. okt. 29. (<i>sabb. a. dom. XX. Trinit.</i>)	Prot. 40 (1650–1651), fol. 181–182r. (pp. 469–471.)
94.	Martin Bogdan (g) [Zágráb megyei származású, Pozsonyban élő nemes]	1650. dec. 15. Pozsony. 1650. dec. 15.	Prot. 40 (1650–1651), fol. 285–286 (pp. 733–738.)
95.	Johannes Dominicus Die- minger, a pozsonyi királyi vár gondnoka („Zimmerwarther”) [FALLENBÜCHL, 2002, 74.]	1651. aug. 23. Pozsonyi vár 1651. szept. 3.	Prot. 41 (1651–1654), fol. 153–154 (pp. 383–386.)
96.	Melchior Blimel (e) érsekújvári és nógrádi harmincados [FALLENBÜCHL, 2002, 54.]	1652. febr. 5. (f. II. p. dom. sexag.) 1653. ápr. 22. (f. III. p. dom. in Albis)	Prot. 41 (1651–1654), pp. 250–252, 699–700. Prot. 42 (1655–1658), fol. 188r–189r. (pp. 383–385.)
97.	[Schramer, Joannes]	[?]	[Prot. 40 (1650–1651), fol. 400: csak a kötet végén található indexben van feltüntetve, de a 400. folián nem található]
98.	Pálffy Pál (i) gróf, nádor [FALLENBÜCHL, 2002, 227.]	1653. nov. 5. Pozsony 1653. dec. 4. (f. V. p. Andr.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 353 (pp. 823–870.)
99.	Vatay Lukács (g) a Magyar Kamara tanácsosa [FALLENBÜCHL, 2002, 346; FEDERMAYER, 2003, 155.]	1653. dec. 31. Pozsony 1654. jún. 8.	Prot. 42 (1655–1658), fol. 271–274 (pp. 597–652.)
100.	Törös Kata, Sárkány János (g) keszthelyi kapitány felesége, a néhai Törös János (g) leánya	1654. febr. 6. Pozsony 1654. febr. 6. (f. VI. p. Purif. Mariae)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 396v–397v. (névlegesen csak fassio)
101.	Mark Wälticher (g) óvári harmincados („administrator tricesimae Ovariensis”), [pozsonyi polgár] [FALLENBÜCHL, 2002, 342–343.]	1654. febr. 12. Pozsony 1656. okt. 15. (dom. XVIII. Trinit.)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 235–237v. (pp. 517–522.)
102.	Geczell Orsolya (g, m), várkonyi Amadé Lénárd (sp, m) özvegye [FEDERMAYER, 2003, 106.]	1653. márc. 25. Pozsony (Gyümölcsoltó Boldogasszony) [1657 tavasza]	Prot. 42 (1655–1658), fol. 296–297v. (pp. 701–710.)

	Végrendelkező neve	A végrendekezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendekezés időpontja	Jelzet
103.	Galambos Zsófia (g), korábban Mocsáry István (e) özvegye, buzafalvi Szentpéteri István (e) kassai főporkoláb („primarius castellanus Cassoviensis”) felesége – (Szentpéteri István a megerősítés idején már tokaji főkapitány)	1653. aug. 31. Kassa 1657. júl. 6. (f. VI. p. Visit. Mar.)	Prot. 42 (1652–1658), fol. 345–347 (pp. 805–810.)
104.	Vitály Anna (g) Szógyéni János (e) özvegye, Szászton (Pozsony m) lakó nemesasszony	1654. ápr. 10. Felsőzász 1654. ápr. 23. (in vig. Georg. mart.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 487r. (pp. 1136–1140.)
105.	Belchevich Balázs (p, c) varasdi szűcs	1654. ápr. 11. 1654. ápr. 20. (f. II. p. dom. Miseric.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 465–466 (pp. 1091–1094.)
106.	Ondódy János (e) [érsekújvári nemes és katonatiszt]	1654. jún. 9. Pozsony 1654. jún. 16. (f. III. p. dom. II. Trinit.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 565r–568v. (pp. 1308–1314.)
107.	Szilva Mihály (g) pozsonyi főharmincados [FALLENBÜCHL, 2002, 313; FEDERMAYER, 2003, 145.]	1654. szept. 7. Pozsony 1654. szept. 25. (f. VI. p. Matth. ev.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 440r–443r. (pp. 1041–1047.)
108.	Körtvélyessy Mária (g) Récsey János (g) felesége, Moson megyében birtokos nemesasszony	1654. szept. 25. (f. VI. p. Matthaei ev.)	Prot. 41 (1651–1654), fol. 527 (pp. 1218–1220.)
109.	Michael Partinger [a Magyar Kamara későbbi perceptora, tanácsosa] [FALLENBÜCHL, 2002, 229.]	1654. okt. 2. Pozsony 1654. okt. 2. (f. II. p. Mich. arch.) 1656. ápr. 12.	Prot. 41 (1651–1654), fol. 456–459 (pp. 1071–1078.) Prot. 42 (1655–1658), fol. 201v–202r. (pp. 414–415. – f. IV. p. Dom. Palm.)
110.	Tarnóczy Mátyás ³⁵ [váci püspök]	[1655]	Prot. 42 (1655–1658), (p. 116.), csak utalás szerepel arra, hogy a 4 folió terjedelmű végrendeletnek ott lenne a helye

³⁵ „Hic sequeretur Testamentum 4 foliorum reverendissimi domini quondam Matthiae Tarnoczy, sed successor ejusdem Sigismundus Zongor Praepositus, in specie habere volens, idem hinc extractum ipsique

	Végrendelkező neve	A végrendelkezés, illetve a hiteleshelyi megerősítés vagy a káptalannál személyesen tett végrendelkezés időpontja	Jelzet
111.	Majthényi Mihály, a Magyar Kamara elnöke („praefectus camerae”) [FALLENBÜCHL, 2002, 187.]	1655. ápr. 18. Pozsony	Prot. 42 (1655–1658), fol. 76–78 (pp. 173–178.)
112.	Marczel Lőrinc (n) Tejfalun (Pozsony m) lakó nemes	1655. dec. 1. [Tejfalu] 1656. aug. 10. (<i>in festo Laur. mart.</i>)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 225–226 (pp. 499–501.)
113.	Rasza Benedek koronaőrző katona („Szent Korona melletti hajdú”)	1655. dec. 13. (<i>f. II. p. dom. III. Adv.</i>)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 166v–167r. (pp. 340–341.)
114.	petróczi Nagymihályi Ferenc [FEDERMAYER, 2003, 249.]	1656. ápr. 20. Pozsony 1656. ápr. 21. (<i>f. VI. p. Pasch.</i>)	Prot. 42 (1652–1658), fol. 203–204 (pp. 417–432.)
115.	Maria Exnerin (g), Mark Walticher (g) özvegye [FEDERMAYER, 2003, 62.]	1656. ápr. 21. Pozsony 1656. okt. 6. (<i>f. VI. p. Franc. conf.</i>)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 246v–247r. (pp. 548–549.)
116.	Melchior Blimel (e) érsekújvári és nógrádi harmincados („tricesimarum Vyvariensis et Nogradiensis admin.”) [FALLENBÜCHL, 2002, 54.]	1656. ápr. 22. (<i>sabb. p. Pasch.</i>)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 188–189 (pp. 383–385.)
117.	fonyi Aszalay István (g) királyi tanácsos [FALLENBÜCHL, 2002, 41.]	1656. máj. 1. Pozsony 1656. dec. 8. (<i>sabb. p. Conc. Mar.</i>)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 242–243 (pp. 531–541.)
118.	szenttamási Zongor Zsigmond (r) váci püspök, pozsonyi prépost, királyi tanácsos	1657. dec. 27. [Pozsony] 1658. ápr. 3. Pozsony (a végrendelet Lippay György esztergomi érsek általi megerősítése)	Prot. 42 (1655–1658), fol. 366 (pp. 847–851.)

Többször látott el jelentős diplomáciai megbízásokat: 1639 nyarán az uralkodó megbízásából I. Rákóczi György erdélyi fejedelmet kereste fel.³⁶ Pályája legjelentősebbnek ítélt állomása a fejedelemmel folytatott tárgyalások vezetése, majd az 1645-ben megkötött linzi béke létrejötte érdekében végzett tevékenysége.³⁷ 1651-ben pedig a hó-

transmissum, nec amplius remissum est. Qui denuo huic spatio adiungere poterit, cessabit et Excusatio praesens et prothocoli defectus” (PSZHLv, Prot. 42, 116).

³⁶ Lippay György kancellár I. Rákóczy György erdélyi fejedelemhez, Bécs, 1639. július 18., In: TUSOR, 2015, 45 (44. sz. levél).

³⁷ ZSILINSZKY, 1886.

dolt falvak ügyében a szőnyi tárgyalásokra küldött biztosok között találjuk a nevét.³⁸ 1652-ben hunyt el.

Vagyoni helyzetével kapcsolatban végrendeletén kívül a pozsonyi káptalan hiteles-helyi levéltára más forrásokat is őriz. Ezek szerint Törös János 1648 őszén czoborszent-mihályi Czobor Bálinttól ezer forint összegű hitelt kényszerült felvenni, amelynek visszafizetésére a következő év Szent Mihály napjára, 1649. szeptember 29-re vállalt kötelezettséget.³⁹ Ugyanabban az évben, 1648. május utolsó napján 400 forint kölcsönt vett fel Cziráky György esztergomi kanonok és szentgyörgyvári préposttól,⁴⁰ ugyanattól a személytől, aki – mint látni fogjuk – Balassa Zsuzsanna megbízásából több ügyben is eljár, illetve aki Balassa végrendeletében is meg van említve.

Törös János és felesége, Tamássy Kata végrendelete számunkra azért érdekes, mert Törös János felesége volt, és a házaspár testamentuma tartalmilag is több ponton összekapcsolódik. Az öröklés körül megjelenő érdekellentétek a Tamássy famíliában is jelen voltak: ennek bizonyítéka Törös János sógornője, Tamássy Zsófia tiltakozása, amellyel 1653-ban megtámadta testvérének, Katának végrendeletét.⁴¹ A Törös-hagyaték további sorsáról sok irat található az Udvari Kamara „Hoffinanz Ungarn” sorozatában. Törös János Katalin lányának tragédiája a Wesselényi-féle szervezkedés [előestéjének] idejére esett. A Törös János végrendeletében is említett férj, Sárkány János ugyanis kivégeztette feleségét, miután tudomást szerzett Katalin Batthyány Kristóf dunántúli kerületi főkapitánnyal folytatott viszonyáról.⁴²

Gyarmati Balassa Zsuzsanna a korszak jelentős vagyonnal rendelkező személyisége volt. A Magyar Királyság nyugati felének legfontosabb igazgatási-hatalmi központjaiban (Pozsony, Nagyszombat, Győr) házakkal rendelkezett, „javacskáival” a korszak nyugat-magyarországi birtokosai között feltétlenül a tehetősebbek közé tartozott. Szülei gyarmati Balassa Menyhért és laki Bakith Margit voltak;⁴³ testvérei pedig Balassa Ferenc⁴⁴ és Péter.⁴⁵ Balassa Zsuzsanna először hetesi Pethe Györgyhöz, majd megözvegyülve Konzsky Gáspárhoz ment feleségül.⁴⁶ Első lakodalmát a malackai kastélyban 1619. ja-

³⁸ Szelepcsényi György kancellár, Lippay Gáspár kamarelnök, Esterházy Dániel, Révay László és Orossy György személynök mellett. FAZEKAS, 2018, 87.

³⁹ PSZHLV, Prot. 39, fol. 102r–v. (219–220).

⁴⁰ DARÓCZY, 1911, 188. A Magyar Katolikus Lexikon Cziráky György névvel említi az „esztergom-zöldmezei Szent György prépostság és társaskáptalan” szócikkben, 1649-re vonatkozó adat alapján: MKL III., 1997, 342–343. A káptalan protokollumaiban más helyen az alábbi címekekkel szerepel: „Georgius Cyriacus ab Hortis Abbas B. Mariae Originis de Madocza Praepositus Sancti Georgii de viridi Campo, Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensi Cathedralis Canonicus” PSZHLV, Prot. 41, fol. 39 (131).

⁴¹ PSZHLV, Prot. 41, fol. 308v–309v. (718–720).

⁴² PAULER, 1876. I., 370.

⁴³ PSZHLV, Capsa 32, fasc. 3, nr. 2.

⁴⁴ Balassa Ferenc – „*utriusque comitatus Honthensi supremi comitis, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliarius, cubicularius, et colonelli*” – az eberhardi vár és birtok ügyében 1647/48-ban Pálffy Pál kamarelnöknek személyesen referált. PSZHLV, Capsa 31, fasc. 13, nr. 17.

⁴⁵ Balassa Péter felesége Pálffy Magdolna (1546–1629) volt.

⁴⁶ SZENTMÁRTONI SZABÓ, 2006, 310.

nuár 13-án tartották,⁴⁷ majd férjét, Pethe Györgyöt Bethlen Gábor első hadjárata alkalmával letartóztatta és megfosztotta birtokaitól. Ezek visszaszerzése érdekében az aszszony később, 1629–1630 körül Brandenburgi Katalin fejedelemsége idején, már özvegyen, erélyes hangú levélben emelt szót, hivatkozva a nikolsburgi béke vonatkozó artikulusaira, illetve az 1622. évi országgyűlés cikkelyeire is.⁴⁸ E levél írásakor (1629–1630 körül) már özvegy volt. A Pethe György után örökölt javak közül a legfontosabb Szádvár volt;⁴⁹ a szádvári házat, a Görgő nevű falut, a lizskai udvarházat, illetve az ahhoz tartozó majorságot szőlőivel, összesen kilencezer forint értékben azonban szintén első férje után örökölte.⁵⁰ Ezek felett az 1650-ben fogalmazott testamentumban rendelkezett, tehát vissza tudta szerezni a korábban elveszített birtokokat, vagy legalábbis azok legnagyobb részét.⁵¹

Első házasságából született Rozina nevű lánya († 1658),⁵² aki egyedüli gyermekként jelentős ingó és ingatlan örökséghez jutott. Hetesi Pethe Rozina első férje Jakusith Imre (Jakusith György egri püspök testvére) volt, megözvegyülése után panaszi Pázmány Miklóssal,⁵³ Pázmány Péter unokaöccsével (1622–1662) kötött házasságot. Balassa Zsuzsanna második férje a horvát főúri családból származó Konszky Gáspár lett, aki III. Ferdinánd magyar királlyá választását követően nyerte el a királyi tanácsosi címet, valamint az aransarkantyús vitézi rangot.⁵⁴ A frigy 1636-ban kötött meg; azonban az asszonyt 1645-ben már ismét özvegyként említik.⁵⁵

Balassa Zsuzsanna rövid ideig tartó pápai birtoklása (1647) teszi érthetővé a korábban egyházi pályára készülő, majd utóbb a katonai pálya iránt vonzódó vejének, Páz-

⁴⁷ HANÁK, 2019, 259–261.

⁴⁸ „Nyilván lehet Nagyságtok és Kegyelmeteknél, ez elmúlt esztendőkből lőtt disturbiumokban szegény Istenben elnyugott idvezölt urammal együtt szádvári házunkban lévén, magunkat és azon várunkat, az megholt erdélyi fejedelemnek [Bethlen Gábor], némely áruló szolgálk által, mikint árultattunk legyen el és kezében adattunk. Szegény idvezölt uram tizenégy hónapok alatt erős fogságban tartatván, az megholt fejedelemtől, az nikelspurgi pacificatio és diploma után is, egynéhány hónapok alatt azon fogságban tartatván Erdélyben, és azon szádvári házunkat, cum omnibus eorum bonis et pertinentiis azon fejedelem hatalmasul bírt, sem megholt édes uramat nem eliberálta, sem jószágunkat nem restituálta. Holott pedig el volt végezten az nikelspurgi diplomának artikulusiban.” PSZHLV, Capsa 10, fasc. 9, nr. 22. (másolat, sine dato).

⁴⁹ GALLA, 2005, 71–72; FAZEKAS–KÁDÁR, 2017, 48, 197. jegyzet.

⁵⁰ Hetesi Pethe György és Balassa Zsuzsanna megállapodása (1625): PSZHLV, Prot. 30 (1606–1627), fol. 460r–461r. (917–919), fogalmazvány: Capsa 37, fasc. 3, nr. 22.

⁵¹ Balassa Zsuzsanna kérésére a pozsonyi káptalan átiratot készített Hethesi Pethe László (Hethesi Pethe György és Pethe Márton kalocsai érsek apja) végrendeletéről: PSZHLV, Prot. 39, (1648–1649), fol. 278r–284v. (586–600).

⁵² FEDERMAYER, 2003, 179.

⁵³ Pázmány Miklósról újabban: MONOK, 2012, 245 skk.

⁵⁴ KISFALUDY KASSICS, 1840, 305.

⁵⁵ Konszky Gáspárról és családjáról a közelmúltban Szabó András Péter közölt értékes összefoglalót: SZABÓ, 2015, 261, 58. jegyzet. A pozsonyi káptalan hiteleshelyi levéltárában fellelhető egyik datálatlan, feltehetően a 17. század közepén íródott dokumentumban Konszky Kristóf („Suae Caesariae Regiaeque Maiestatis Capitaneus”) a magyar rendekhez címzett kérvényében említi Gáspárt: PSZHLV, Capsa 10, fasc. 9, nr. 21.

mány Miklósnak pápai főkapitányságra irányuló (átmeneti) ambícióit.⁵⁶ Jóllehet ezekből végül semmi sem lett, Balassa Zsuzsanna végrendeletében (mindenesetre) körültekintő figyelmesség mutatkozik meg, vejeére vonatkozóan is: számára az értékes fegyverekből való választás lehetőségét hagyta.⁵⁷

Az Esterházy Miklós nádor által feltehetően 1630 körül gróf Csáky Lászlónak elzálogosított pápai vár és a hozzá tartozó uradalom 1647-ben egy megállapodás⁵⁸ értelmében előbb Csáky Lászlótól Konszky Gáspárné Balassa Zsuzsannához került, majd nem sokkal később, 1648-ban gróf Esterházy László váltotta tőle vissza.⁵⁹ A pápai zálogbirtokot Esterházy 80 ezer forintért váltotta vissza, ugyanakkora összegért, mint amennyiért Balassa Zsuzsanna nem sokkal korábban hozzájutott. A végrendelet a tranzakció után két évvel íródott, így a testamentumban foglalt összegek fényében érdemes figyelembe venni, hogy nem sokkal a végrendelet előtt Balassa Zsuzsanna a pápai ügylet miatt nagyobb pénzüsszeghez jutott. Esterházy László és Balassa Zsuzsanna között Pápán kívül egyéb zálogbirtokokról is jött létre megállapodás.⁶⁰ Balassa Zsuzsannának ezzel közel egy időben más forrásból is származott bevétele: nem sokkal ezután váltották meg magukat Ruszt mezőváros lakói földesasszonyuktól.⁶¹

Ingó vagyonáról, ékszereiről, bútorairól, egyéb értéktárgyairól részben a végrendelet informál, de a pozsonyi káptalan korábbi protokollumaiban a testamentum kiállítását megelőzően is található ezzel kapcsolatos dokumentum. Jakusith György egri püspök (Pethe Rosina első férjének testvére) és Balassa Zsuzsanna között ugyanis 1643-ban létrejött egy megegyezés, amelynek értelmében Balassa Zsuzsanna különböző értéktárgyakat adott kölcsön a püspöknek, a főpap saját használatára, azzal a kitételrel, hogy e tárgyaknak Jakusith halála után vissza kell kerülniük az asszonyhoz. Tizennyolc ezüsttálat, ezüst virágos medencét és aranyozott mosdót, ébenfából készített, ezüsttel vert ka-

⁵⁶ Pázmány Miklósnak a pápai főkapitányi tisztség elnyerésére vonatkozó elképzelései sértették Esterházy László egyik legfontosabb célját, nevezetesen, hogy apja végakarátának megfelelően kiváltsa Pápát és Esterházy István, bátyja főkapitánysága után személyében ismét Esterházy léphessen a pápai főkapitányi tisztségbe. Noha az Udvari Haditanács Pázmányt nagyon rövid időre kinevezte ugyan a pápai vár élére, de utóbb, az uradalom kiváltása révén mind a birtok, mind a katonai tisztség az Esterházyaknál maradt, Pázmány Miklós pedig veszprémi főkapitány lett. MARTÍ, 2013, 163–170.

⁵⁷ Pázmány Miklós és felesége, Hetesi Pethe Rosina gyakran fordultak a pozsonyi káptalanhoz ügyes-bajos dolgaik végett, a korszak protokollumaiban számos rájuk vonatkozó irat lehetősé fel.

⁵⁸ PSZHLV, Prot. 38 (1644–1648), pp. 933–938, illetve pp. 1219–1223.

⁵⁹ MARTÍ 2013, 170–172. A pápai vár és uradalom 17. század közepi birtoklástörténetének legújabb, kitűnő összefoglalása: ifj. HERMANN–id. HERMANN, 2016, 29–45.

⁶⁰ Négy Moson megyei falu – Illmic, Bánfalva, Pomogy és Valla – zálogból való kiváltására került sor: Lippay Gáspár kamaraelnök 1648. szeptember 15-én Pozsonyból tájékoztatta Thurzó Borbálát (Draskovich János néhai nádor özvegyét): „[...] Eszterhas László uram, letévén Pápa árát, megengedte Konszkiné asszonyomnak, hogy az négy falut magához válthassa [...]” A négy Moson megyei faluval kapcsolatos, gr. Esterházy László és Balassa Zsuzsanna között létrejött megállapodás: PSZHLV, Prot. 39 (1648–1649), fol. 158, 164, (pp. 333–341, 345–347), MARTÍ, 2013, 169.

⁶¹ Nadl Lipót, Ruszt város főbírájának vallása a pozsonyi káptalan előtt (1649. jún. 10.) „mivel mink rusztiak, az mi földes aszoniunktul Naghos Giarmathi Balassa Susanna aszontul ki váltottuk magunkat és le teuén mink az pénzt, fel is uette elő Nagha”. PSZHLV, capsza 32, fasc. 6, nr. 15a. – „Assercuratio Dominae Susannae Balassa de Gyarmath”.

lamáris ládácskát, „csillag formára csinált gyűrűcskét, két gyémánt van benne”, egy asztalra való négyszögű órát, egy nyakba vető órát, két ezüstgyertyát, egy kláris [gyöngy] olvasót aranykereszttel együtt, valamint egy ezüst szelencéssel rakott patika ládácskát – a tíz tételből álló jegyzék további adalékkal szolgál az egykor Balassa Zsuzsanna tulajdonát képező értéktárgyakról, amiket a tulajdonos az egri püspök halála († 1647) után a korábbi megállapodás értelmében visszakért.⁶²

Végrendeletének megfogalmazása öntudatos, nagyformátumú egyéniséget sejtet. Vagyonának sorsáról határozott elképzelése és szándéka volt, amit az általa fontosnak tartott, világosan megnevezett és megindokolt célok szolgálatába kívánt állítani. A létrehozni kívánt intézménnyel kapcsolatos elgondolását a végrendeletből megnyilvánuló, a felekezeti ellentéteken a jelek szerint nagyvonalúan felülemelkedő hozzáállás teszi figyelemre méltóvá.

A Balassa Zsuzsanna végrendeletében említett seminarium valójában egy (szegényebb) nemesek számára állítandó konviktus, ami a végrendeletben megfogalmazott alapítói szándék szerint se nem kollégium, sem pedig gimnázium, nem is rendi intézmény, de jezsuita felügyeletre bízta, ráadásul arról a fundátor jogról is lemond a javukra, hogy megválgothassa vagy előírhatta, kik lehetnek a konviktus tagjai. Ennek ötletével a nagyasszony már 1647-ben előállt: az akkori nádor, Draskovich János, „az ország palatinusa színe előtt, bizonyos somma pénzt, testamentom formán rendelt volna, oly szándékkal, hogy Ungvárt ilyen convictus állíttatnék fel. De Lippai György, az esztergomi érsek, azon fundatiót Kassára vitte azon fundáló asszonynak akaratajából”.⁶³ Az 1647-es alapítvány összegét – 22 ezer forintot – a végrendelet az 1651. évi, alábbiakban közölt végrendeletében további 30 ezer forinttal a Ruszt város megváltásáért kapott összeggel növelte, így a konviktus létrehozására felajánlott összeg 52 ezer forintot tett ki.⁶⁴ Az intézmény később végül Lippay György esztergomi érsek szándékának megfelelően Kassán jött létre. Balassa Zsuzsanna alapítványának ügyével a káptalan a későbbiekben is foglalkozott.⁶⁵ Testamentumát követően többször már nem kerül elő a neve a káptalan protokollumaiban, a vele kapcsolatban, ügyeivel összefüggően kiállított oklevelek is mind korábban keltek, tehát valószínűsíthető, hogy Balassa Zsuzsanna nem sokkal a végrendelet elkészülte után elhunyt.⁶⁶

A vagyonos nemesi rétegek és az egyházi személyek sokrétű kapcsolata nyilvánul meg Balassa Zsuzsanna végrendeletében is. A prelátusok, az esztergomi érsek, a kalocsai érsek

⁶² PSZHLV, Prot. 39 (1648–1649), „Transumptum pro domina Susanna Balassi”, Prot. 39, fol. 68r–v. (pp. 159–160); „Transactio Magnificae Dominae Susannae Balassa et oppidi Rusth” PSZHLV, Prot. 39, fol. 432–433 (pp. 901–903).

⁶³ Szentmártoni Szabó Géza idézi Spangár András krónikáját: Spangár András: *A magyar krónikának, amelyet elsőben megírt Petthő Gergely ... továbbvaló terjesztése...* Kassa, 1734, 19. (SZENTMÁRTONI SZABÓ, 2006, 310.)

⁶⁴ KORPONAY, 1866–1870, 690.

⁶⁵ Pl. közvetlenül Balassa Zsuzsanna végrendeletét követően is: PSZHLV, Prot. 41 (1651–1654), fol. 59r–v., 1651. nov. 11. A kéz írása megegyezik a Balassa Zsuzsanna végrendeletét író kézzel.

⁶⁶ Szentmártoni Szabó Géza 1647 utánra teszi Balassa Zsuzsanna halálának időpontját; a végrendelet közlésével ez az időpont 1651-re vagy az utánra módosul. (SZENTMÁRTONI SZABÓ, 2006, 309.)

stb. a végrendelet testamentariusaiként, azaz a végakarát teljesítésének felügyeletére felkért személyek között érthetően kiemelt módon vannak említve. Az egyházi középréteghez tartozó személy, Cziráky György szentgyörgyi prépost Balassa Zsuzsanna régi bizalmasa lehetett. Ezt jelzi, hogy ő volt az, aki Balassa Zsuzsanna nevében személyesen eljárva aláírta korábban a Csáky Lászlóval Pápa ügyében kötött megegyezést.⁶⁷

A pozsonyi káptalan hiteleshelyi levéltárának 40. számú protokollum-kötetében található végrendelet a kanonokok által készített másolat, amely alapján (még legalább egy) tisztázat készülhetett. A káptalani protokollumban fellelhető változat tehát csak előzménye lehet az eredeti és feltehetően Balassa Zsuzsanna által hiteles formában is jóváhagyott változatnak, ugyanakkor az irat hitelességét két pozsonyi kanonok bejegyzése jelzi: ezek az 5. fólió verzóján találhatók: „1650. 10. Mai. Coram me Gregorio Mohaczy, canonico Capituli Posonienis et coram me Melchiore Kőszög[h]y”.⁶⁸ Az irat 4. fólióján található meghatározás szerint „Dispositio. Testamentaria Illustris ac Magnificae Dominae Susannae Balassa de Gyarmath”, vagyis a szöveg a végrendelező szándéka szerinti előterjesztés. Eltérően Törös János és felesége, Tamássy Kata végrendeletétől, Balassa Zsuzsanna testamentumának végén így nem szerepel a végrendelező eredeti aláírása és pecsétje, valamint a fogalmazvány végén található datálás javítása is egyértelművé teszi, hogy a végrendelet végleges megerősítésére legkorábban (csak) 1650 húsvétját követően kerülhetett sor.

A forrásszövegekben a személy- és helyneveket betűhíven meghagyva, a szöveg (korabeli) sajátosságait megtartva, de modernizálva, a latin nyelvű szövegrészeket a humanista helyesírás szabályai szerint átírva, modern központozással közlöm.⁶⁹

⁶⁷ PSZHLv, Prot. 38, fol. 470. (1219–1223).

⁶⁸ Mohácsy Gergely, Kőszeghy Menyhért. BOJTOS, 2014, passim.

⁶⁹ BAK, 1994, 91–137.

Források

1.

1650. május 5.

Pozsony

Tőrös János (kamarai tanácsos) és felesége, Tamássy Kata végrendelete

1. a. Tőrös János végrendelete

SNA

(Slovenský národný archív),

Pozsonyi Székeskáptalan Hiteleshelyi levéltára

(Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly)

Prot. 41 (1651–1654)

fol. 286r–288v. (pag. 673–678)

Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében, Amen.

Látván ez világnak forgandó és változandó állapotját és azt is, hogy az halál mindnyájunknak köz lévén, annak bizonyos idejét és óráját senki nem tudhatja; most ép és egészséges koromban lévén, lelkemet az hatalmas Istennek, az ki teremtetett, és testemet az földnek, az ő Anyjának ajánlván: az mi kicsiny világi jókkal ő szent Fölsége meglátogatott, azokról teszek ilyen Testamentaria dispositiót.

1. Minthogy az én feleségem, Tamassy Kata hozott és én hoztam Atyjátul és Anyjátul maradott készpénzt, arany, és ezüst míven, fejér, és másféle selyemruhán, gyöngyön és köves marhán kívöl, kilencezer háromszáz és két foréntot. Item: az Bátyjátul, boldog emlékezetű Tamassy Antaltul maradott háromezer foréntot, mely teszen in toto, tizenkétezer háromszáz és két foréntot. Ezzel fundamentumot vetvén, vettük meg zálagban Totayzgurabot:⁷⁰ az ki eggyel-mással, és az malommal vagyon circiter húszezer foréntunkban. Ezt én hagyom az én szerelmes házastársamnak, Tamassy Katának ilyen conditionál: hogy valamíg Isten élteti, magát és gyermekit, akik vagy én tölem, vagy holtom után, más férjétől (ha férhez találna mennyi) leendők volnának, mind addig, miben impedimentum nélkül bírhasa. Ha pedig absque haeredum solatio⁷¹ meghalna, az Atyjátul, Anyjátul és Bátyjátul maradott tizenkétezer háromszáz és két foréntot hagyja, az kire akarja. Marad még hátra az följlül megírt summában hétezer hatszáz⁷² és kilencvennyolc forént, melyet magam kerestem derekasan véle való házasságomban, azt is hagyom neki, és gyermekinek, kik az följlül megnevezett mód és állapot szerint leendők volnának: ilyen formán, hogy ha mi adósságink maradnának, abból fizesse meg. Mivel

⁷⁰ „Tót-aißgurab”: Tötgurab (ma: Slovenský Grob, SK).

⁷¹ Solatione lenne szabályosan.

⁷² Kihúzva: nyolc.

pedig ez itt való posonyi Pater Franciscánusoknak ezelőtt ennéhány esztendővel, tudnyillik: midőn minekünk böcsületes temetőhelyt rendelték, az magok szentegyházában lévő kápolnában, ígértem négyszáz foréntot; kérem az édes Atyámfiát, hogy ha éltemben meg nem fizethetném, holtom után minden adósságok előtt fizesse meg. Ha pedig semmi gyermeki nem maradnának, úgy is az négyezeret hagyja, az kinek akarja: lévén azért oly reménségben, hogy azt is Isten tisztességére fordétja.

Az hátramaradott háromezer hatszáz és kilencvennyolc forént felől így disponálok. 1. Hagyjon abból az posonyi Pater Fanciscánusoknak⁷³ nyolcszáz foréntot. Item az szombati Pater Franciscánusoknak⁷⁴ négyszáz foréntot. Item az posonyi apácáknak⁷⁵ háromszáz foréntot. Item az posonyi Boldog Asszony Congregatiójának⁷⁶ háromszáz foréntot. Item az tali⁷⁷ Patereknek,⁷⁸ Boldog Asszony tisztességére ötszáz foréntot. Item ez itt való posonyi Pater Jesuitáknak⁷⁹ ötszáz foréntot. Item az szombati Pater Jesuitáknak⁸⁰ háromszáz foréntot. Item az házi szegényeknek, feleségem avagy maradéki jó discretiója szerént kétszázkilencvennyolc foréntot. Az száz hátramaradott foréntnek ötvenét az Posony városnak, ötvenét az Szombati városnak hagyom, hogy az mi kevés örökségink ezekben az városokban vannak, ezaránt legyenek minekünk és maradékinknak ex officio magistratus jóakaróink.

Item az mi ezüst és aranymív, köves és gyöngyös partéke Atyjátul és Anyjátul maradt, mind pedig magunk keresménye vagon és leszen, egyébféle ruhákkal, házi eszközökkel, majorságbeli lábasmaruhákkal, lovakkal, szekerekkel, és minden egyébféle gazdálkodásra való, akármi néven nevezendő dolgokkal, és eszközökkel, hagyom mind az feleségemnek és gyermekinek. Hanem, mind az egész ezüstmív közül hagyja az feleségem az leányomnak az Fejedelem⁸¹ adta öreg kupát, mely tokban áll, és az sima aranyas mosdómedencét. Haec de mobilibus.

Item az pozsonyi belső, külső városban levő két házamat hagyom az feleségemnek, minden benne levő eszközökkel.

⁷³ Pozsonyi ferencesek: a mariánus ferencesek Győr, Esztergom, Óbuda és Székesfehérvár mellett Pozsonyban jelentek meg először (1229-et követően). KARÁCSONYI, 1923, I, 13.

⁷⁴ Nagyszombati ferencesek: a mariánus ferencesek Szent Jakab titullussal alapított temploma 1238-ban a város alsó kapujánál épült. A kolostort több alkalommal, 1633-ban Pázmány támogatásával helyreállították. RUPP, 1870, 97.

⁷⁵ Pozsonyi klarisszák: a ciszter apácák zárdáját Pozsonyban 1132-ben II. Béla király alapította; a 13. század végétől a kolostort a klarisszák kapták meg. RUPP, 1870, 65–66.

⁷⁶ KÁDÁR, 2016b, 11–13.

⁷⁷ Az eredetiben: „Taly” (a szó a Máriavölgyre utal).

⁷⁸ Máriavölgyi pálosok: a Pozsonyhoz, illetve Stomfához egyaránt közel eső völgyben 1377-ben I. (Nagy) Lajos alapított rendházat Remete Szent Pál szerzetesei, a pálosok számára. RUPP, 1870, 165–172.

⁷⁹ Pozsonyi jezsuiták: 1622-ben Pázmány Péter esztergomi érsek telepítette le a jezsuitákat, kollégiumuk 1626 őszétől működött. GYENIS, 1941, 43–44; KÁDÁR, 2018, 237.

⁸⁰ Nagyszombati jezsuiták: az első kollégiumot Oláh Miklós esztergomi érsek alapította 1561-ben, de néhány évi fennállás után 1567-ben feloszlott. 1615-ben kezdődött újra a kollégium élete. 1624-ben alapította Pázmány a nemesi konviktust és az Adalbertinumot, melyben később kispapokat is neveltek. GYENIS, 1941, 39–40; VELICS, 1913, I, 55–65, II, 3–11; MOLNÁR, 2009, 21–22.

⁸¹ I. Rákóczi György (1630–1648).

Ha pedig maga meghalna gyermek nélkül, tehát azon házamat köthesse az feleségem valakinek akarja, három ezer forintban. Mely summát, ha az én leányom letessen annak, az kinek az én feleségem legálja, mindenek előtt magához válthassa, és bírja s azt cselekedje vele, mint maga sajátjával.

Ezen kívül: leányomat, Törös Katát,⁸² böcsületesen kiházásétván, hagyom öneki is, sőt ugyan most per manus adom Csentét,⁸³ úgymint magam, és nem az én leányom anyjával keresett örökségemet; Kis Szaruat,⁸⁴ az Vaykay⁸⁵ házat, és az Bacsfaluy⁸⁶ teleket; tizennyolc számú ménessel, hat vonyó ökörrrel, huszonhat gulya barommal, harminc sörtés marhával, és egyébféle majorságbeli baromfival; az kik öszvességgel méltán ötödfélezer forétra böcsültethetnek. Mindazáltal, ebben olyan observatio legyen, hogyha az én leányomnak, Törös Katának semmi gyermeke nem maradna, mind az Csentey major, s mind az Vaykay ház Kis Szaruával, és az Bacsfaluy telekkel együtt énreám és feleségemre visszazálljanak. Ha pedig énnekem előbb halálom történnék, én rólam az feleségemre szálljon. Az ő holta után pedig, Kis Szaru (minthogy az Sarkany familiátul bírom zálagban ezer száz és kilencvenöt forintban)⁸⁷ az mi és leányunk emlékezetire, szálljon ajándékon vissza Sarkany János⁸⁸ fiam uramra. Az többiről pedig, úgymint Csentéről, Vaykay házról és Bacsfaluy pusztáról, disponáljon az feleségem ad pios usus mind az egész familiánknak lelki vigasztalásunkra.

Az mivel pedig leányunkat, Törös Katát, feleségemmel együtt kiházásítottuk,⁸⁹ úgymint böcsületes, ennéhány rendbeli öltözetekkel, szép fejér ruhával, ezüst aranyívével, az is megér circiter háromezer forintot. Ezeket is, ha szinte leányunk meghalna is maradék nélkül, mind Sarkany János fiunknál hagyjuk, az följül megírt majorságbeli barommal együtt.

Mindezek az följül megírt dolgok, reménlem, hogy Isten és országunk törvénye szerint vannak; kérem azért mind feleségemet, leányomat, tartsák ehhez magokat, és kiáltképpen commendálom feleségemnek, hogy az mit Isten tisztességére rendeltem

⁸² Törös Kata.

⁸³ Csente, Vajka része, Pozsony m. (ma Vojka nad Dunajom, SK).

⁸⁴ Kisszarva: Nagyszarva része, Pozsony m. (ma Rohovce (SK)).

⁸⁵ Vajka, Pozsonytól 22 km-re délkeletre (ma: Vojka nad Dunajom, SK).

⁸⁶ Bacsfa: ma: Báč (SK).

⁸⁷ Törös Kata és Sárkány János közötti fassió a vajkai possessióról (1651): PSZHLV, Prot. 40, fol. 315–318 (823–832, 825–828. között Sárkány Miklós birtokairól való felvállás, 1651. jan. 4.).

A pozsonyi káptalan irataiból a Sárkány család tagjainak birtoklástörténete is megismerhető: PSZHLV, caps 4, fasc. 8, nr. 18. („Törös familia”), illetve „Sárkány Joannes de Akoshaza”, caps 4, fasc. 6, nr. 4.; nr 7. („Sárkán Joannes”), nr. 3 („Sárkán Joannes et Franciscus”); caps 4, fasc. 3, nr. 20: Sárkán Franciscus de Ákosháza; caps 4, fasc. 4, nr. 4: Sárkán Ambrosius; Törös Joannes: caps 2, fasc. 8, nr. 1; Sárkán Miklós: caps 4, fasc. 4., nr. 6.

⁸⁸ Sárkány János: elkísérte Batthyány I. Ádám (1610–1659) fiát, Batthyány Boldizsárt itáliai útján. Vö. SZELESTEIN., 1988.

⁸⁹ Törös Katát akosházi Sárkány János (keszthelyi kapitány) vette feleségül. Később, 1654-ben Törös Kata is úgy végrendelkezett, hogy halála esetén minden vagyonát férje örökölje. PSZHLV, Prot. 41, fol. 396v–397v.

ennyi sok fáradságos munkám után, azt mennél hamarébb lehet,⁹⁰ kinek-kinek adja meg mindkettőnk lelki vigasztalására. És se vőm, sem pedig az én leányom, ezen rendelésem kívől az én feleségemet meg ne háborétsák, hanem mindenekben accommodálják ezen Testamentumomhoz magokat. Actum Posonii, quinta die Maii, Anno Millesimo Sexcentesimo quinquagesimo.

Joannes Törös manu propria

[Törös János gyűrűspecétje]

Anno 1650. 6 Maii
Coram me Georgio Rezeny
et Melchiore Köszöghy

Testamentum Joannis Törös manu propria

[Törös János gyűrűspecétje]

1650. május 5.

Pozsony

1. b. Tamássy Kata végrendelete

SNA

(Slovenský národný archív),
Pozsonyi Székeskáptalan Hiteleshelyi levéltára
(Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly)

Prot. 41 (1651–1654)
fol. 289r–290v. (pp. 681–684)

Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Amen.

Én Tamassi Kata, a nemzetes es nagyságos Törös János uramnak szerelmes házastársa, adom tudtára, akiknek illik, hogy meggondolván ez világnak változó állapotját, és azt is, hogy mely hamar történhetik embernek halála, legelsőben az en lölkömöt ajánlom az Atya mindenható Istennek, és a boldogságos Szűz Máriának s Istennek minden szentinek, hogy mindazoknak érettünk való esedezésekért legyen irgalmas, kegyelmes minden szegény bűnösnek s énnekem is. És mivel az Úr Isten engemet megáldott érdemem fölött való jovaival, annak egy részéről mostansággal ilyen utolsó akaratomat jelentem és testamentomat teszek. Úgymint maradott én reám az szegény, Istenben elnyugodt uram

⁹⁰ Áthúzva: azt.

atyám, Tamassi Ferenc⁹¹ és asszonyom anyám, Czertődj Kata⁹² asszontól, kit egyött keresztene es hasomlóképpen Tamassi Antall⁹³ batyám uramtól, ki Cassan⁹⁴ lakott, tizenkétezer háromszáz és két foréntom készpénzem, mely summapénz, az én szerelmes följl megírt Törös János uram pénzével egyött, mostansággal Aißgurab⁹⁵ nevű falunkon vagy on. Ha azért énnekem előbb holtom történnék, hogy semmint a megnevezett szerelmes uramnak, tehát hagyok ő kegyelmének azon saját summapénzemből ötezer foréntot ilyen okkal: hogy őkegyelme azon summapénzt, amíg él őkegyelme, maga hasznára odafordéthassa a' hova akarja, de az őkegyelme holta után másra azon pénz ne fordéttassék, hanem Isteni szolgálatra, annak penig rendelése ugyan Uram őkegyelme által legyen, de őkegyelmét ugyan hiti alatt kötelezem arra, amint följl megírom, hogy más dolgokra ne fordétsa, hanem egyedől Isten tisztességére. Item azon megnevezett summából hagyok a' Vaykay es ZentGeorgyuri[!] két szentegyházra⁹⁶ kétszáz és két foréntot, avégre, hogy azon szentegyházokban csináljanak olyan vesperbildet,⁹⁷ amint a posonyi zentegyházban vagy on.⁹⁸ És ami a képektől megmarad, azon zentegyházoknak más rendbeli szükségére fordétsák. *Item a Gurabi templomra hagyok száz foréntot arra a végre, hogy abban a szentegyházban olyan vesp[e]rbildet csináljanak, aminémő Posonban vagy on.*⁹⁹ Marad még azon summa pénzből hétezer forént, kiről, ha Isten meghoz a hév vízből, a több jóvaimmal egyött rendelést teszek. Interim amint följl megírom. Ha Isten kivenne ez világból, kötelezek minden atyámfiat, hogy ezen rendelésem szerént az én szerelmes Uramot meg ne háborétsák, se penig a más semmi úttal meg ne búsétsák, mert engemet böcsöletesen és jámborol, úgy tartott és gondomat viselte, amint olyan állapotban levő főemberhez illet szerelmes házastársát tartani. Kinek nagyobb bizonyására ezen utolsó akaratomat kezem írásával subscribáltam és peccéltetem a Nemes Posonyi Cápaltanban beadván. Actum Posonii, die 5 Maii Anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo.

Tamassy Kata m. p.
[vörös gyűrűspecsét]

⁹¹ Tamássy Ferenc: kassai polgár, 1614. július 20-án Nagyszombatban vette el Cserődi Lőrinc nagyszombati polgár hajadon leányát, Cserődi Katát; 1615. május 10-én nemeslevelet nyert, 1616. május 2-án Abaúj vármegye gönci gyűlésén hirdették ki (HANÁK, 2019, 235–236). A Majthényi család levéltárában megőrződött egy Bethlen Gábor által kiállított útlevel a Bécsből Kassára utazó Tamássy Ferenc, neje és gyermekei részére 1620-ból. DARÓCZY, 1911, 189.

⁹² Cserődi Kata.

⁹³ Tamásy Antal kassai háztulajdonost említi: DARÓCZY, 1911, 189.

⁹⁴ Kassa.

⁹⁵ Töttgurab (ma: Slovenský Grob, SK).

⁹⁶ Szentgyörgy (Pozsonyszentgyörgy) szabad királyi város (Sankt Georgen, ma: Svätý Jur, SK). Ezek szerint plébániája a volt esztergomi főegyházmegye bazini esperesi kerületéhez tartozott. MKL, XII., 2007, 964.

⁹⁷ Vesperbild: Pietá.

⁹⁸ A kéziratban áthúzva: „M”. Az 1642-ben Hironymus Gladich által 1642-ben készíttetett pozsonyi pieta kultuszáról (a korábbi irodalom alapján): PETNEKI, 2011, 232–238; MAFA, 2007, 89–90; TÓTH, 2009, 14–17; KOLTAI, 2017, 391.

⁹⁹ Lapszéli betoldás.

És mivel magamnak nincsen kimetszett pecsétem, ezen testamentomomat azon följlől megírt szerelmes uram pecsétjével pecsételtem meg. Datum ut supra.

[fol. 290v–v. pag. 684.]

Testamentaria dispositio Catharinae Tamassi

Anno 1650. 6 Maii

Coram me Georgio Rezeny

Et me Melchore Kőszöghy¹⁰⁰

2.

1650. április 6.

Pozsony

Konszky Gáspárné Balassa Zsuzsanna végrendelete

SNA

(Slovenský národný archív),

Pozsonyi Székeskáptalan Hiteleshelyi levéltára

(Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly)

Prot. 40 (1650–1651)

fol. 124–125 (pp. 313–317, 320)

Testamentum Generosae ac Magnificae Dominae Susannae Balassa de Gyarmath

Nos Capitulum Ecclesiae Posoniensis memoriae commendamus tenore praesentium litterarum quibus expedit universis, quod Illustris ac Magnifica Domina Susanna Balassa de Giarmath Spectabilium ac Magnificorum condam Dominorum primum quidem Georgii Pethe de Hethes,¹⁰¹ ex post autem Casparis Konszky de Kontzchinna¹⁰² relicta vidua coram nobis personaliter constituta, corpore quidem ob provectam et variis malis exhaustam suam aetatem debili, spiritu vero firmo ac intenta in Deum mente sanissima, matura denique et exacta multis videlicet iam ab hinc annis intra se animi deliberatione praehabita, pie et catholice talem, quae de verbo ad verbum sequitur veluti inviolabilem, ultimamque suam Testamentariam dispositionem coram nobis instituisset, institutamque in scriptis exhibuisset, exhibitam vero per nos coram se de verbo ad verbum perlegi curasset, lectaeque singulis punctis annuendo, eam per omnia ultimam suam continere mentem et voluntatem affirmans, cuiusquidem verbalis tenor hungarico idiomate sequitur in hunc modum.

¹⁰⁰ Rezenyi György és Kőszeghy Menyhért, a pozsonyi társaskáptalan kanonokjai. BOJTOS, 2014, passim.

¹⁰¹ Hetesi Pethe György, Balassa Zsuzsanna első férje.

¹⁰² Konszky Gáspár horvát vicebán, Balassa Zsuzsanna második férje.

Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Amen. Én Gyarmathy Balassa Susanna, előttem viselvén mind az halandóságnak bizonyos voltát, mind pedig az halál órájának biztalanságát, nyomorult bűnös lelkemet az Szeplőtelen Szűz Anyának esedezése által az én édes Jésumom keziben ajánlván, testemet pedig az ő Anyjának, az Földnek, az én kevés javacskaímrul, melyek engemet magamat, és az én szabad dispositiómat nézik, teszek ilyen és kiválképpen kegyes dolgokra nézendő testamentomot.

Elsőben. Egy Seminariumnak fundatiójára hagyok harmincezer forintot, mely Ruzt¹⁰³ városán volt; mely seminarium mentül hamarabb fundáltassék legjobb és alkalmatosabb helyen, melyben nem mások, hanem mind nemes ifjak tartassanak, egyaránt lutheránusok és calvenisták is az catolicusokkal együtt, mely seminariumnak gondviselése legyen az páter jesuiták mellett, kik azon nemes ifjakat táplálják, és az kik közülök oly igyefogyottak volnának, hogy magokat nem ruházhatnák, azokat ruházzák is, és kiválképpen az istenfélelemben és catolica religióban gyarapítsák és neveljék őket, kik semmi bizonyos állapotra ne kényszeríttessenek, hanem kinek-kinek Isten vezérlésébül az mine-mű¹⁰⁴ állapotra hajlandósága és hivatalja leszen szabadosan, arra léphessen tanúsága után, csak hogy igyefogyott hazánkban szaporodjék az tudós nemesség, mely seminariumra immár ennek előtte is az Bechy Lanthauzon¹⁰⁵ lévő huszonkétezer forintomat fassióm által rendeltem, és teszen éppen ezen fundatióra rendeltetett summa ötvenkétezer forintot; mivel pedig igen felesen azon seminariumban nem lehetnek, az pater jesuiták discretiójára hagyom, kiket vegyenek be és kiket ne; annakfelette az bevett ifjak közül is, magok rendetlen viseleseért kiket vethessenek ki, és kiket mennyi ideig tartssanak benn, mindazonáltal ezen seminariumnak administrálása legyen dependenter esztergami érsek uramtul önagyságátul az páter jesuiták mellett. Az megnevezett harmincezer forintot pedig, ha én éltemben jószágra nem adhatom, holtom után mindjárt adattassék jószágra, és annak jövedelmibül perpetuis temporibus tartassanak az alumnusok; kétezer forintját az pénznek fordítsák seminariumnak való házra, az több summa éppen maradjon táplálásokra. Mindaddig pedig testamentariusim bizonyos helyen sub fideli manu tartssák az pénzt, és senkinek ki ne adják, valamíg arra való jószág, az melyre kiadhassák, nem találkozik. Ezen dispositióm pedig maradjon megmásolhatatlanképpen és senki ezzel külömben ne dispensálhasson.

¹⁰³ Miután Ruszt város lakói küzdelmes módon megváltották magukat a Balassa Zsuzsannával szemben fennálló földesúri függés alól, a korábbi húszezer forintos alapítványi összeget Balassa Zsuzsanna a Ruszt városától kapott összeggel növelte, így lett a konviktus javára tett alapítványa összege 52 ezer forint. FAZEKAS–KÁDÁR, 2017, 48–49, 197. jegyzet.

¹⁰⁴ A szövegben áthúзва: mély.

¹⁰⁵ Niederösterreichisches Landhaus: az alsó-ausztriai tartomány székhelyéül szolgáló épület a bécsi Herrengässén (maga a tartomány volt a kölcsönvevő).

Másodszor: az Győry kőházamat, mely az Beczy kapu ellenben vagyon¹⁰⁶ és mostani Draskouicz György győry püspök¹⁰⁷ uramtul vettem, mely Istenben elnyugodott Altabak uram¹⁰⁸ volt, avagy azon az házan lévő kétezer forintomat.¹⁰⁹ Item esztergami érsek Lippay György uram¹¹⁰ önagyságánál kölcsönként kétezer forintomat. Item Hamburgi városnál ezer talléromat, éppen hatodfélezer forintot – hagyok az nemes esztergami káptalanban egy Votivum Sacrum¹¹¹ fundatiójára, az mint azon Votivum Sacrum Cyriacus prépost urammal¹¹² concipiálva vagyon. Az nemes posonyi káptalanban is az minémű Votivum Sacrumot fundáltam, kétezer és hétszáz forintot rendelvén reája,¹¹³ azt itt is confirmálok.

Harmadszor: az posonyi Congregatiónak sub titulo Beatae Mariae Virginis Assumptae¹¹⁴ hagyok háromszáz forintot; szegény özvegyek táplálásokra, kik megnyomorodtak és koldulni szégyenlik, hagyok ötszáz forintot. Jóságombeli szegény megfogytakozott jobbágyim segítségekre, kinek-kinek az mennyit ítélnék Testamentariusim, hagyok háromszáz forintot; szegényeknek, Posonban, Nagyszombatban, Győrött és egyebütt is, hogy kiosszák, hagyok háromszáz forintot; az győri jesuiták collegiuma¹¹⁵ épületire hagyok hatszáz forintot. Az galgóci barátok clastroma¹¹⁶ épületire százat; Szent Kathalin clastromra¹¹⁷ százat; pruszkai klastromra¹¹⁸ százötvenet; szombati klastromra¹¹⁹ százötvenet; az győri magyar koldusok ispítájlára¹²⁰ ötszáz forintot; posoni káptalannak fl. 150.¹²¹

¹⁰⁶ Az Altabak-ház Győrött a Bécsi kapu tér 12. sz. alatt található: „Állandó és megfelelő papnevelőház létesítését akarta elősegíteni Altabak János kanonok, Szent Adalberti prépost azzal, hogy a Bécsi kapuval szemben levő sarokházát a szeminárium céljára vallotta fel a káptalan előtt, és 1637-ben végrendeletében is neki hagyta. Azt kívánta, hogy a növendékek kanonok felügyelőjükkal együtt lakjanak e házban, és a belőle kikerülő papok érette egy-egy szentmisét mondjanak.” BEDY, 1937, 187–188.

¹⁰⁷ Draskovich György győri püspök (1599–1650).

¹⁰⁸ Altabak János győri kanonok. Vö. BEDY, 1937, passim., BEDY, 1938, 397, passim.

¹⁰⁹ BEDY, 1937, 188.

¹¹⁰ Lippay György esztergomi érsek (1642–1666).

¹¹¹ Votivum Sacrum – a kifejezés egy, a végrendelező lelki üdve érdekében rendszeresen (esetünkben havonta) elmondandó misét jelöl, azaz misealapítványt.

¹¹² Cziráky György esztergom-szentgyörgyi prépost.

¹¹³ Erről a misealapítványról esik szó a pozsonyi káptalan által kiállított és utóbb a protokollumba is bevezetett elismervényben, melynek szövege szerint a misealapítvány 2700 forintos tőkéjét a szokott évi 6 százalékos kamattal kölcsönvevő özv. Héderváryné Esterházy Erzsébet számára elismervényt állítanak ki arról, hogy megfizette az éves kamat felét, 81 forintot. (Pozsony, 1653. április 24.) PSZHLV, Prot. 41, fol. 307v.

¹¹⁴ A pozsonyi városi Nagyboldogasszonyi titullussal 1629-től működő laikus vallásos társulat, történetére lásd: KÁDÁR, 2016b, 11–13.

¹¹⁵ FAZEKAS–KÁDÁR, 2017, 48–49.

¹¹⁶ A ferencesek galgóci kolostora: 1460 után jött létre a galgóci, a szakolcai, Liptó megyében az okolicsnai, Sáros megyében a sóvári, Nógrád megyében a füleki kolostor. A 17–18. században Galgóc, illetve Szécsény a szalvatoriánus ferences provincia központjai voltak. KARÁCSONYI, 1923, II, 345.

¹¹⁷ A nahácsi Szent Katalin ferences kolostor: Rudinai János (1616-tól) provinciális az Erdődyektől vette át a nahácsi templomot és kolostort. KARÁCSONYI, 1923, I, 110.

¹¹⁸ Pruszkai ferences kolostor. Vö. PANDULA, 2014, 191–202.

¹¹⁹ A nagyszombati ferences kolostor.

¹²⁰ A győri magyar ispotály.

¹²¹ Lapszéli betoldás.

Negyedszer: mivel az én első uram, Istenben elnyugodott néhai nagyságos Pethe György engemet házastársul magának eljegyezvén, az én édesanyámtól¹²² dosnak¹²³ titulusa alatt egynehány ezer forintot vett fel, annak utána pedig úgymint Bethlen Gabor háborúságiban az én mellette való sok szenvedésimet és kárvallásimat, úgy annyira, hogy két ízben csak az rajtam való ruhában maradtam meg, rabságából való kiszabadításában is Istenben elnyugodott Asszoniom Anyám sem fáradságát, sem költségét velem együtt nem kéméllette, mindezeket megtekéntvén, énnekem az Zadvary jószágbul¹²⁴ harminckétezer forintig dost inscribált az Liskay udvarházon és szőlőkön,¹²⁵ mely harminckétezer forintot adtam és fateáltam az páter jesuiták szepesi collegiumának¹²⁶ fundatiójára, úgymint az megnevezett harminckétezer forintot letévé az páter jesuitáknak az megnevezett liskai udvarházhoz és szőlőkhöz, az kiknek igazságok vagyon hozzája,¹²⁷ kezekhez vehessék.

Ötödször: mivel ezen dispositiómat nem csak az magam bűnös lelkének, hanem az Pethe familiából Istenben el nyugodott lelkeknek is nyugodalmokra cselekeszem, kiválképpen arra nézvé, hogy ez a familia egyházi jószágbul vett nyomot;¹²⁸ ezért az szaduari summa fönnmaradván, melyet jószágokra adtam ki, azon szaduari summához adtam volt auctiót húszezer forintot felföldi pondus és valor¹²⁹ szerint, mely kitetszik az inscriptionálisbul sub dato Viennae Austriae, die 20 mensis Augusti Anno 1633,¹³⁰ mely húszezer forintomon öfelsége consensus szerint is szabad dispositióm vagyon. Hogy azért leányom, Pethe Rosina ezen dispositiómmal iniuriáltatni¹³¹ valamiképpen ne láttassék, azon húszezer forintomat hagyom neki. Item az Raroy Kery portióra,¹³² mely vagyon Szigetközben, adtam Kery János uramnak és Chobor Anna asszonnak¹³³ tizenkilencezer s egynehány forintot, úgymint magam keresetit, ezt is hagyom leányomnak, Pethe Rosinának, és mindkét ágon való maradékinak, úgymint ezen summa-

¹²² Laki Bakith Margit.

¹²³ Irt: jegyajándék.

¹²⁴ Szádvari uradalom: Szádvár a Bocskai-felkelést követően Hetesi Pethe László birtokába került, majd Bethlen Gabor hadjáratai során többször is gazdát cserélt. Az uradalom a Szögliget északi határában, a Ménes-patak két oldalán az Aggteleki-karszt erdővel borított hegyei között elterülő völgyben feküdt.

¹²⁵ Liskai udvarház és szőlők: a Bodrog jobb partján, a Tokaj-hegylaj borvidéken fekvő Olaszliszka.

¹²⁶ Szepesi jezsuita kollégium: Hetesi Pethe Márton prépost 1604-ben alapítványt tett a rendház és iskola felállítására, de a végleges letelepedés csak 1622-ben valósult meg, amikor néhány rendtag Pázmány hívására Szepesváraljára költözött és átvették a Corpus Christi-kápolnához tartozó javadalmat. GYENIS, 1941, 49–50. Történetére újabban: BIZOŇOVÁ, 2018.

¹²⁷ Áthúzva: iuthassanak.

¹²⁸ A Pethe család vagyónát Pethe Márton győri püspök, kalocsai érsek, királyi helytartó († 1605) alapozta meg. A család gyarapodását Pethe László kamaraelnök végrendelete világít(hat)ja meg: PSzHLV, Prot. 39 (1648–1649), fol. 278r–284v. (pp. 586–600).

¹²⁹ „Felföldi pondus és valor” BOGDÁN, 1991, 447–448.

¹³⁰ Az Udvari Kamara iratai ezt megerősítik: ÖStA HKA Hoffinanz –Ungarn, Kt. 350, Konv. 1633. augusztus fol. 3–5. „Conditiones auctionis 20 millium florenorum super arce Szadvara per M. D. Susannam Balassy... dandorum”.

¹³¹ Kihúzva: ne talántán.

¹³² Ráró: ma Ásványráró része Győr megyében.

¹³³ ipolykéri Kéry János és felesége, czoborszentmihályi Czobor Anna.

pénzt felvivén, ismét mindjárt jóságra adja. Item ugyanazon leányomnak, Pethe Rosinának hagyok egy öreg száz aranyat.

Hatodszor: Jakusicz Imriskónak,¹³⁴ az unokácskámnak hagyok nyolcezer forintot, mely Jakusicz György néhai egri püspök¹³⁵ uramnál volt kölcsön oly conditióval, hogy míglen felnevekedik, maradjon sub fideli conservacione¹³⁶ az nemes posonyi káptalanban, ha pedig meghalna, avagy egyházi emberré lenne, leányom maradíki mindkét ágon osztozzanak vele. Item egy ezüst, kívül-belől aranyazott fedeles kannát, melynek a tetein mézítelen kép vagyon. Item egy hat ezüstpalackú pincetokot,¹³⁷ mely Jakusicz György uramé volt. Item egy aranyas kannát és egy bársonyos pallost. Item készpénzt, ötszáz aranyat.

Hetedszer: az posonyi házamat¹³⁸ hagyom leányomnak, Pethe Rosinának, Pazman Miklós uramnak¹³⁹ egy pár fegyvert választva, az többit bizom leányom dispositiójára. Rákóczi László uramnak,¹⁴⁰ mivel az eberhardi redimált portiók¹⁴¹ pénzibül harmadrész illeti, mely tenne száz és egynéhány forintot, hogy arrul is contentáltassék, hagyok ezer forintot, készpénzt. Konszki Péternek¹⁴² hagyok hatszáz forintot; az kerekded, kívül-belől aranyazott tizenkét csészéket, melyeket Istenben elnyugodott Konszki Gáspár uram nékem ajándékon adott volt, hagyom egyenlőül, Konszky Mihálynak¹⁴³ és Konszky Péternek, de az leányom, Pethe Rosina, magának akarván tartani, böcsü szerént az árát megadván, megtarthatja magának. Leányom kis leánkájának, Pazman Szusiczkának¹⁴⁴ hagyok egy köves nyakbavetőt, melynek az függőiben vagyon igen szép két öreg gyémánt, harmadik rubint, negyedik smaragd. Item egy credentia ládát¹⁴⁵ mindenféle ezüstmível rakva.

Nyolcadszor: conventiós szolgálaimnak szolgálatjok igaz jutalmát conventiójok szerént megfizetvén, cselédim közt való conventiós szolgálknak fizetéseket fél esztendőre megszaporítsák. Az majorbeli cselédeknek pedig fertály esztendőre. Thornay János szá-

¹³⁴ Pethe Rosina első férje Jakusith Imre volt.

¹³⁵ Jakusith György egri püspök (1642–1647).

¹³⁶ Hűségesen megőrizve.

¹³⁷ Pincetok: rekeszekre osztott láda, kosár, palackok raktározására, illetve szállítására.

¹³⁸ A ház Pozsony városában az eredetileg Hosszú utcának nevezett, a mai Panská (Úri) utcában található 113. sz. ház. FEDERMAYER, 2003, 176–179; ORTVAY, 2008, 128.

¹³⁹ Pázmány Miklós (1622–1662 u.).

¹⁴⁰ Rákóczi László (1633–1664).

¹⁴¹ Eberhardi portio ügye – 1648. szeptember 4-én gr. Pálffy Pál országbíró által kiállított oklevél özv. Hédervárné Esterházy Erzsébetnek az eberhardi vár és tartozékai után való jogát elismerte: PSzHLV, caps 31, fasc. 13, nr. 17. („Admonitorium ratione Bonorum Eberhard a Domina Elisabetha Eszterhazi relicta Hederuariana redimendorum”). Az ügygel kapcsolatban két évvel később „castri Eberhart in Comitatu Posoniensi et insula Csallóköz existents bonorum” ügyében tiltakoztak Hetesi Pethe Rosina és férje, panaszí Pázmány Miklós, Prot. 40 (1650–1651), fol. 146r–v. (p. 373–374). Az eberhardi vár utáni portió (Kékkő várával együtt) szerepel a Balassa Bálint és Ferenc közötti megállapodásban (1651): Prot. 41 (1651–1654), fol. 42–43.

¹⁴² Konszky Péter ifj. Konszky Mihály és Konszky Gáspár unokatestvére volt. SZABÓ, 2015, 261, 58. jegyzet. Neve szerepelt az 1662. évi országgyűlésre meghívott főrendek között: FABÓ, 1873, 5.

¹⁴³ Konszky Mihály.

¹⁴⁴ Pázmány Zsuzsanna, Pázmány Miklós hetesi Pethe Rozinától született leánya.

¹⁴⁵ Credentia láda: pohárszék láda (különböző edények tárolására használt rekeszes láda).

mot nem adhatván tisztartóságáru, még szegény Istenben elnyugodott Anyámnak adott volt magáru száz talléru való adóslevelet, mellyel ezideig is adós. Viszont az eberhardi korcsmának árendája is, száz tallér, hátra vagyon nála; kétszáz forintját neki megengedtem, százat leányomnak fizetne meg.

Kilenczedszer: Andrasy Mátyásné¹⁴⁶ asszonyomnak vagyon egy öreg vert ezüstkorsoja nálam zálogban hatszáz forintban; leányom, ha kiváltják, visszaadja. Törös János uramnak száznyolcvan Mátyás király aranya, Rakoczi György száz aranya zálogban, más pénzt adván ökegyelme, visszaadassanak ökegyelmének.

Tizedszer: nem akarván magamat is, míglén az árnyékvilágban tengek, szintén megfogatkoztatni, magam szükségére hadtam valami kevés költséget fenn. Abbul az mi megmarad, leányomé, Pethe Rosináé. Egy száz arany nyomó aranyláncot adtam az Elemosinarius Szent János Testére.¹⁴⁷ Az arany gyémántos keresztet az esztergami érsekségnek. Az több ezüst és aranymív szám szerént megvagyon, azokon kívül, az melyeket együvé is, másuvé is ajándékon adtam, magam temettetésére hagyok hatszáz forintot.

Ezen testamentumom patrónusinak vallom Lippai György esztergami érsek,¹⁴⁸ Piski János kalocsai érsek,¹⁴⁹ Palfi Pál palatinus uramékat¹⁵⁰ őnagyságokat és Lippay Gáspár uramot¹⁵¹ ökegyelmét, kérvén azon nagy szeretettel, hogy ezen végső dispositiómat, az kik ellen kívántatnék, oltalmazzák. Testamentariusimnak vallom Cyriacus György szentgyörgyi prépost¹⁵² és Gáboriani Thobias győri cantor¹⁵³ uramékat, kiknek hagyok harminc aranyat, ökegyelmek mindeneket dispositióim szerént kezekhez vévén, mentül hamarább exequáljanak. *Quamquidem testamentarium dispositionem de verbo ad verbum uti praefertur descriptam etc. etc. Actum Posonii¹⁵⁴ feria sexta post Dominicam Passionis in Anno Domini millesimo sexcentesimo [áthúzva: quadragesimo] quinquagesimo. Genuíneque per omnia uti in se erant hisce nostris de transumptam sub sigillo nostro authentico capitulari¹⁵⁵ quorum interest futuram ad cautelam extradandam et concedendam esse duximus. Datum feria quinta post festum Sancti Philippi et Jacobi Apostolorum. Anno 1650.*¹⁵⁶

¹⁴⁶ Andrassy Mátyásné: Monoky Anna. POZSONYI, 2006, 429.

¹⁴⁷ A pozsonyi Szent Márton-dóm Alamizsnás Szent János-kápolnájában őrzött ereklyéje. HALKO-KOMORNÝ, 2016, 123. skk.

¹⁴⁸ Lippay György veszprémi és egri püspök, esztergomi érsek (1600–1666).

¹⁴⁹ Pisky János kalocsai érsek (1649–1657).

¹⁵⁰ Pálffy Pál nádor (1649–1653).

¹⁵¹ Lippay Gáspár, a Magyar Kamara elnöke (1646–1652), Lippay György esztergomi érsek öccse. SCHRAMEK, 2011, 540–541, 26. jegyzet, FEDERMAYER, 2012, 29–77.

¹⁵² Cziráky György esztergom-szentgyörgyi prépost.

¹⁵³ Gáborjáni Tóbiás győri kanonok, BEDY, 1938, 422–423.

¹⁵⁴ Áthúzva: Dominis Palmarum.

¹⁵⁵ Áthúzva: etiam.

¹⁵⁶ A kurzívval szedett mondat másik kéz utólagos javítása.

[pag. 318]

/Héderváry István özvegye, Esterházy Erzsébet, mivel ki kell adnia a Héderváry-jószágokból Horváth Zsigmond feleségének, Héderváry Erzsébetnek osztályrészét, és pénzre van szüksége, a magának, fiának, Héderváry Lőrincnek és leányainak: Héderváry Katának és Ilonának nevében a néhai Balassa Zsuzsanna testamentumos uraitól, Cyriacus (Cziráky) György szentgyörgyi préposttól és Gáborjáni Tóbiás győri kanonoktól, évi hat százalékos kamattal kölcsönveszi azt az 500 forintot, amelyet az asszony végrendeletében egy győri magyar ispotály alapítására hagyott. Az adósnak minden évben Szent György napja körül kell letennie a testemantumos urak számára a kamatot. Egy egész év elteltével a testamentumos uraknak joguk van a kölcsönzött összeget részben vagy teljesen visszakérni, amit ha az adós fél nem teljesít, a hitelező per nélkül, az illetékes alispán közerműködésével megveheti bármely Héderváry-jószágon a kölcsönzött tőkét./

Fassio Generosae ac Magnificae Dominae Elisabethae Eszterhazy¹⁵⁷ Spectabilis ac Magnifici Domini condam Stephani Hederuari¹⁵⁸ relictæ viduæ.

Nos Capitulum etc. Quod Generosa ac Magnifica Domina Elizabetha Esterhazy, Spectabilis ac Magnifici condam Domini Stephani Hederuari relictæ vidua, coram nobis personaliter constituta oneribus et quibuslibet gravaminibus universorum hæredum, signanter filii Laurentii filiarumque Catharinae et Helenae Hederuari,¹⁵⁹ ex praefato Domino et marito suo susceptorum ac aliorum, quos videlicet infrascriptum tangeret, et concerneret, tangereve et concernere posset negotium, quomodolibet de presenti vel infuturum, per omnia in se assumptis et levatis, matura denique et exacta, intra animi sui deliberatione præhabita sponte et libere confessa est hoc modo. Quomodo ipsa Domina fatens, perarduis necessitatibus suis ad presens summe urgentibus evitandis, potissimum autem quod de Bonis Hederuarianis Magnificam Dominam Elizabetham Hederuari, consortem autem Magnifici Domini Sigismundi Horuatth in certa rataque portione exolvere cogeretur, mota et adacta ab Admodum Reverendis Dominis Georgio Cyriako ab hortis Praeposito S. Georgii de Biridi [!] Campo, et Thobia Gaboriani Cantore et Canonico Jauriensi veluti testamentariis Generosae ac Magnificae condam Dominae Susannae Balassa quingentos florenos Hungaricos, alias pro extructione Xenodochii mendicorum Hungarorum in oppido et Comitatu Jauriensi fundandi per dictam Dominam condam Susanna Balassa testamentaliter legatas sub spe futurae et indubitatae refusionis levasset ac percepisset coram nobis, ea videlicet conditionis sub cautela; ut ratum interesse sex per centum computando singulis Annis, dicta Domina fatens iis quorum intererit circa festum Sancti Georgii deponere ac persolvere debeat. Etsi expleto Anni spatio pro structura dicti Xenodochii vel quo dicti quingenti floreni deputati fuerint integre vel im parte a dictis Dominis Testamentariis, vel iis quorum intererit, repetiti fuerint, dicta Domina

¹⁵⁷ Esterházy Erzsébet (1616–1668), Miklós nádor testvérének, Esterházy Pál (1587–1645) érsekújvári főkapitánynak és első feleségének, Károlyi Zsuzsannának a lánya (1590–1621). ESZTERHÁZY, 1901, 247.

¹⁵⁸ Héderváry István (1619 előtt–1646): id. br. Héderváry Istvánnak első feleségétől, Balogh Zsuzsannától született fia. RADVÁNSZKY–ZÁVODSZKY, 1922, II., LXXXVI–LXXXVII.

¹⁵⁹ Héderváry Lőrinc (1642–1658), Katalin (1636–1681) és Ilona (1639–1657).

fatens iis deponere et assignare absque omni tergiversatione maneat adstricta. Quodsi autem facere nollet, non posset, aut non curaret, quovismodo Domina fatens, vel sui haeredes, quorum onera supra assumpsisset, extunc de Bonis Hederuarianis ubicunque voluerint, ad dictae summae et interesse si quod eo tum tempore restaret, aequivalentem valorem et fructuositatem medio Domini Vice Comitibus eiusdem Comitatus ubi talia Bona adiacere dignoscerentur, vel occupare dicti Testamentarii vel curatores prememorati Xenodochii niterentur, abscissis omnibus Juridicis mediis et remediis, vigore duntaxat praesentium occupent, occupataque tam diu teneant et possideant, donec de praemissa summa Capitali, praefatis Xenodochii officiliabus aut quorum intererit satisfactum non fuerit quo ad plenum. Harum nostrarum vigore etc. Datum feria sexta post festum Sanctorum Philippi et Jacobi Apostolorum Anno Domini 1650.

[pag. 319 – üres]

[pag. 320]

Dispositio Testamentaria Illustris ac Magnificae Dominae Susannae Balassa de Gyarmath etc.

[felzetes viasz- és gyűrűspecst]

[pag. 321 – üres]

[pag. 322]

Valószínűleg az öt fólió terjedelmű irathoz tartozik a legvégén található, két pozsonyi kanonok által való hitelesítés: 1650. 10. Mai Coram me Gregorio Mohaczy, canonico Cap. Posenien. et coram me Melchiore Kösözög[h]y

Rövidítések és irodalomjegyzék

MNL OL	Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
O 65	Curiai levéltár, Tabula Provincialis, Káptalani levéltárak felterjesztett elenchesai és mutatói
ÖStA	Österreichisches Staatsarchiv
HKA Konv.	Finanz- und Hofkammerarchiv, Alte Hofkammer Konvolut
SNA	Szlovák Nemzeti Levéltár (Slovenský národný archív) Pozsony, Szlovákia

PSZHLv

Prot.
Arm.

Pozsonyi Székeskáptalan Hiteleshelyi levéltára
(Hodnoverné miesto Bratislavskej kapituly)

Prothocollum
Armarium

*

BAK

1994

BAK Borbála: *A XVI–XVIII. századi magyar nyelvű források kiadásának kérdései. Ajánlás a magyar nyelvű források közreadásához*, In: *Fons*, 7. (2000) 1. sz. 91–137.

BEDY

1937

BEDY Vince: *A győregyházmegyei papnevelés története*, Győr, Győregyházmegyei Alap Ny., 1937. (Győregyházmegye múltjából 2.)

BEDY

1938

BEDY Vince: *A győri székeskáptalan története*, Győr, Győregyházmegyei Alap Ny., 1938. (Győregyházmegye múltjából 3.)

BILKEI

2007

BILKEI Irén: *A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi tevékenysége és ügyfelei, a megyei nemesség a Mohács utáni évtizedekben*, Budapest, ELTE BTK, 2007. (PhD-disszertáció).

BIZOŇOVÁ

2018.

BIZOŇOVÁ, Monika: *Omnia ad maiorem Dei gloriam. Pôsobenie Spoločnosti Ježišovej na Spiši v 17–18. storočí*, Kraków, 2018.

BOGDÁN

1991

BOGDÁN István: *Magyarországi úr-, térfogat-, súly- és darabmértékek 1874-ig*, Budapest, Magyar Országos Levéltár, 1991. (Magyar Országos Levéltár kiadványai, IV. Levéltártan és történeti forrástudományok 7.)

BOJTOS

2014

BOJTOS Anita: *Az első esztergomi főegyházmegyei sematizmus 1647*, Budapest, Mika Sándor Egyesület, 2014.

BUJÁK

2013

BUJÁK Gábor: *A szepesi és pozsonyi prépostságok korai története a szlovák historiográfiában*, In: *Fons*, 20. (2013) 1. sz. 3–51.

- BUJÁK
2014
- BUJÁK Gábor: *A pozsonyi káptalan korai története a szlovák historiográfiában*, In: *Magister historiae*, szerk. BELUCZ Mónika – GÁL Judit – KÁDÁS István – TARJÁN Eszter, Budapest, ELTE BTK, 2014, 31–52.
- DARÓCZY
1911
- DARÓCZY Zoltán: *Törös, Tamásy és Cserödy családok leszármazása*, In: *Turul*, 29. (1911) 1. sz. 188–189.
- ESTERHÁZY
1901
- ESTERHÁZY János: *Az Esterházy család és oldalágainak leírása*, Budapest, 1901.
- FABÓ
1873
- FABÓ András: *Az 1662-diki országgyűlés*, Budapest, 1873.
- FALLENBÜCHL
2002
- FALLENBÜCHL Zoltán: *Állami (császári és királyi) tisztségviselők a 17. századi Magyarországon*, Budapest, OSZK–Osiris, 2002.
- FARKAS
1895
- FARKAS Róbert: *A kassai kath. főgymnasium története*, In: *A jászóvári premontrei kanonokrend kassai főgimnáziumának évi jelentése az 1894–95. iskolai évről*, Kassa, 1895, 1–224.
- FAZEKAS
2018
- FAZEKAS István: *A Magyar (Udvari) Kancellária és hivatalnokai 1527–1690 között*, Budapest, 2018. (Akadémiai doktori értekezés, kézirat).
- FAZEKAS–KÁDÁR
2017
- FAZEKAS István – KÁDÁR Zsófia: *A győri jezsuita templom 17. századi jótevői, a támogatók körének rekonstrukciója*, In: *Jezsuita jelenlét Győrben a 17–18. században. Tanulmányok a 375 éves Szent Ignác-templom történetéhez*, szerk. FAZEKAS István – KÁDÁR Zsófia – KÖKÉNYESI Zsolt, Győr, Szent Mór Bencés Perjelség, 2017.
- FEDERMAYER
2003
- Frederik FEDERMAYER: *Rody starého Prešporka: genealogický rozbor obyvateľstva a topografia mesta podľa súpisu z roku 1624*, Bratislava, Monada, 2003.
- FEDERMAYER
2012
- Lippayovci zo Zomboru. Genealogický pohľad na vznik novej prohabsburskej aristokracie*, In: *Magnátske rody v našich*

dejinách 1526–1948, ed. Frederik FEDERMAYER, Martin, 2012, 29–77.

FEDERMAYER
2013

Frederik FEDERMAYER: *Marek Walticher (1603–1655) a jeho rodina. Kariéra prešporského měšťana v královských a palatínských službách*, In: *Mesto a dejiny*, 2. (2013) 2. sz. 38–62.

FEDERMAYER
2016

Frederik FEDERMAYER: *Hölgyi Gáspár kamarai tanácsos családja és a Bedy család*, In: *Primus inter omnes. Tanulmányok Bedy Vince születésének 150. évfordulójára*, szerk. ARATÓ György – NEMES Gábor – VAJK Adám, Győr, 2016, 189–199. (Győri Egyházmegyei Levéltár Kiadványai, Források, Feldolgozások 25).

GALLA
2005

GALLA Ferenc: *Ferences misszionáriusok Magyarországon: a Királyságban és Erdélyben a 17–18. században*, kiad. FAZEKAS István, Budapest–Róma, 2005. (Collectanea Vaticana Hungariae, classis I, vol. 2.)

GALLI–PAVERCSIK
1981

GALLI Katalin – PAVERCSIK Ilona: *Fejezetek a kassai könyvnyomtatás történetéből*, In: *Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1981*, Budapest, (1983), 309–377.

GYENIS
1941

GYENIS András: *Régi jezsuita rendházak: központi rendi kormányzat*, Vác, 1941. (Isten nagyobb dicsőségére, 4.)

HALKO–KOMORNÝ
2016

Jozef HALKO–Štefan KOMORNÝ: *Dóm. A pozsonyi Szent Márton-székesegyház*, ford. GYEPES Aranka, [Gencsapáti], 2016.

HANÁK
2019

HANÁK Béla: *Hivogató levelek Kassa városának*, 2019, [kézirat].

HANUY
1910–1911

HANUY Ferenc: *Pázmány Péter összegyűjtött levelei*, I–II., Budapest, 1910–1911.

IFJ. HERMANN–
ID. HERMANN
2016

IFJ. HERMANN István – ID. HERMANN István: *Adalékok Pápa város XVII. századi történetéhez I.*, In: *Acta Papensia*, 16. (2016) 1–2. sz. 29–45.

- JAKAB
2008
- JAKAB Réka: *A veszprémi káptalan újkori hiteleshelyi tevékenysége az első felvallási jegyzőkönyv alapján (1635–1653)*, In: *Levéltári Szemle*, 58. (2008) 3. sz. 82–90.
- KÁDÁR
2016a
- KÁDÁR Zsófia: *Fundatores et benefactores. Jezsuita intézmények alapítói és jótevői a rendi emlékezetben a 17. századi Magyar Királyságban*, In: *Egyház és reprezentáció a régi Magyarországon*, szerk. BÁTHORY Orsolya és KÓNIA Franciska, Budapest, MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2016, 195–207 (Pázmány Irodalmi Műhely, Lelkiégtörténeti tanulmányok, 12.)
- KÁDÁR
2016b
- KÁDÁR Zsófia: *A pozsonyi jezsuita kollégium Mária-társulatának első évszázada (1637–1745)*, In: *Béctől Brassóig. A II. Koraiújkor-ÁSZ konferencia tanulmányai*, szerk. BARTA M. János – SZEKÉR Barnabás – UGRY Bálint – VIROVE CZ Nándor, Budapest, ELTE BTK, 2016, 9–41.
- KÁDÁR
2018
- KÁDÁR Zsófia: *A pozsonyi jezsuita kollégium mint összetett intézmény a 17. században*, In: *Történelmi Szemle*, 60. (2018) 2. sz. 237–282.
- KARÁCSONYI
1923
- KARÁCSONYI János, *Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig*, Budapest, 1923.
- KISFALUDI KASSICS
1840
- KISFALUDI KASSICS Ignác: *Érdem koszorúk vagy értekezés a felséges austriai császári és királyi uralkodó házat illető jeles rendekrül... Európában most virágzó egyéb jeles rendekrül is*. Bécs, 1840.
- KOLLÁNYI
1900
- KOLLÁNYI Ferenc: *Esztergomi kanonokok 1100–1900*, Esztergom, Esztergomi káptalan, 1900.
- KOLTAI
2008
- KOLTAI András: *A Lászlóffy-kódex újkori tulajdonosairól*, In: *Magyar Könyvszemle*, 124. (2008) 2. sz. 93–110.
- KOLTAI
2017
- KOLTAI András: *Szellemek és piaristák: Harmadik típusú találkozások a 17. század végén*, In: *Hitre, tudásra: A piaristák és a magyar művelődés I.*, a kiállítást rend. KOLTAI András és RÁKOSSY Anna, Budapest, BTM, Piarista Rend M. Tartománya, 2017.

- KORPONAY
1866–1870
- KORPONAY János: *Abaujvármegye monographiája*, Kassa, 1866–1870.
- KÓTA
2000
- KÓTA Péter: *Káptalani, megyei, városi jegyzők a 16–17. századi Szombathelyen*, In: *Előadások Vas megye történetéről III.*, szerk. TILCSIK György, Szombathely, 2000, 153–160. (Vas megyei levéltári füzetek 9.)
- KŐFALVI
2000
- KŐFALVI Tamás: *A hiteleshelyi oklevelek egyháztörténeti tanulságai*, In: *Egyháztörténeti szemle*, 1. (2000) 1. sz. 49–64.
- KUMOROVITZ
1928
- KUMOROVITZ Bernát Lajos: *A leleszi konvent oklevéladó működése 1569-ig*, Budapest, Franklin, 1928.
- LÁNYI
1848
- LÁNYI Károly: *Magyar catholicus clerus érdemeinek történetigazolta emléke*, Pest, Belnay örököseinél, 1848.
- MARTÍ
2013
- MARTÍ Tibor: *Gróf Esterházy László (1626–1652). Fejezetek egy arisztokrata család XVII. századi történetéhez*, Budapest, PPKE BTK, 2013. (PhD-disszertáció).
- MAT'Á
2007
- MAT'Á, Petr: *Arme-Seelen-Rettung in Pressburg 1646/47: Mikrohistorie einer Massenhysterie*, In: *Staatsmacht und Seelenheil*, hg. Rudolf LEEB, Susanne Claudine PILS, Thomas WINKELBAUER, Wien, 2007, 89–90.
- MIHALIK
2017
- MIHALIK Béla Vilmos: *Papok, polgárok, konvertiták. Katolikus megújulás az egri egyházmegyében (1670–1699)*, Budapest, MTA BTK TTI, 2017.
- MIKÓ–PÁLFFY
2002
- MIKÓ Árpád – PÁLFFY Géza: *A pozsonyi Szent Márton-templom késő reneszánsz és kora barokk síremlékei (16–17. század)*, In: *Művészettörténeti értesítő*, 51. (2002) 1–2. sz. 107–172.
- MKL III.
1997
- Magyar Katolikus Lexikon*, III., főszerk. DIÓS István, Budapest, Szent István Társulat, 1997.
- MKL XII.
2007
- Magyar Katolikus Lexikon*, XII., főszerk. DIÓS István, Budapest, Szent István Társulat, 2007.

- MOLNÁR
2009
- MOLNÁR Antal: *Lehetetlen küldetés? Jezsuiták Erdélyben és Felső-Magyarországon a 16–17. században*, Budapest, L'Harmattan – ELTE Történelemtudományok Doktori Iskola, 2009. (TDI Könyvek, 8.)
- MONOK
2012
- MONOK István: *A művelt arisztokrata: A magyarországi főnemesség olvasmányai a XVI–XVII. században*, Budapest–Eger, Kossuth Kiadó – Eszterházy Károly Főiskola, 2012.
- NEMES
2011
- A győri káptalani magánlevéltár törzssanyagának regesztái, 1527–1600*, szerk. NEMES Gábor, Győr, Egyházmegyei Levéltár, 2011. (A Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai, Segédletek).
- NÉMETH
1994
- NÉMETH Péter: *A leleszi konvent országos levéltáráról*, In: *Szabolcs-szatmár-beregi Levéltári Évkönyv*, 10. (1994) 47–51.
- ORTVAY
1892–1895
- ORTVAY Tivadar: *Pozsony város története*, I–III., Pozsony, 1892–1895.
- ORTVAY
2008
- ORTVAY Tivadar: *Pozsony város utcái és terei. Óváros, Pozsony, Kalligram, 2008. [Ortvay Tivadar: Pozsony város utcái és terei. A város története utca- és térnevekben, Pozsony, 1905.]*
- PÁLFFY
2013
- PÁLFFY Géza: *A Magyar Királyság új fővárosa: Pozsony a XVI. században*, In: *Fons*, 20. (2013) 1. sz. 3–76.
- PÁLFFY
2016
- PÁLFFY Géza: *A pozsonyi Szent Márton-koronázótemplom. A kora újkori Magyar Királyság egyik legfontosabb temetkezőhelye*, In: *Via Sancti Martini – Szent Márton útjai térben és időben*, szerk. TÓTH Ferenc – ZÁGORHIDI CZIGÁNY Balázs, Budapest, 2016, 209–227.
- PANDULA
2014
- PANDULA Attila: *A pruszkai ferences templom heraldikus kapuzata*, In: *Magyar Sion*, Új folyam 8/50. (2014) 2. sz. 191–202.
- PAPP
1936
- PAPP László: *A hiteleshelyek története és működése az újkorban*, Budapest, 1936. (A Pázmány Péter Tudományegyetem történelmi szemináriumának kiadványai, 7.)

- PAULER
1876
PAULER Gyula: *Wesselényi Ferencz nádor és társainak összeküvése 1664–1671*, I–II., Budapest, 1876.
- PETNEKI
2011
PETNEKI Áron: *Pozsonyi kísértet*, In: *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon*, XL, szerk. BARTÓK István, CSÖRSZ RUMEN István, JANKOVICS József, SZENTMÁRTONI SZABÓ Géza, rec.iti, Budapest, 2011, 232–238.
- POZSONYI
2006
POZSONYI József: *Adalékok az Andrássyakról*, In: *Szabolcszatmár-beregi Levéltári Évkönyv*, 17. (2006) 429–436.
- RADVÁNSZKY–
ZÁVODSZKY 1922
RADVÁNSZKY Béla – ZÁVODSZKY Levente: *A Héderváry-család oklevéltára*, II., Budapest, 1922.
- RIMELY
1880
RIMELY, Carolus: *Capitulum insignis ecclesiae collegiatae Posoniensis ad S. Martinum*. Posonium, 1880.
- RUPP
1870
RUPP Jakab: *Magyarország helyrajzi története fő tekintettel az egyházi intézetekre*, I. kötet. *Az esztergomi egyháztartomány a hozzátartozó püspökmegyékkel együtt*, Pest, 1870.
- SCHRAMEK
2011
SCHRAMEK László Péter: *Wesselényi Ferenc, Lippay György és Balassa Imre vitája a Pest megyei főispánságról*, In: *Történelmi Szemle*, 53. (2011) 4. sz. 537–567.
- SEDLÁK–ŽUDEL–PALKO
1964
Štátny slovenský ústredný archív v Bratislave. Sprievodca po archívnych fondech I. Oddelenie feudalizmu, összeáll. František SEDLÁK – Juraj ŽUDEL – František PALKO, Bratislava, Slovenská Archívna Správa, 1964.
- SILL
1977
SILL Ferenc: *A vasvár–szombathelyi székeskáptalan történetének vázlatja*, In: *A 200 éves szombathelyi egyházmegye emlékkönyve: 1777–1977*, szerk. FÁBIÁN Árpád, fõmunkatárs SILL Ferenc, Szombathely, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság, 1977, 183–242.
- SUGÁR
2001
SUGÁR István: *Az Egri Káptalani Hiteleshely nógrádi vonatkozású iratainak regesztái, 1378–1700*, Salgótarján, Nógrád Megyei Levéltár, 2001. (Adatok, források és tanulmányok a Nógrád Megyei Levéltárból).

- SZABÓ
2015
- SZABÓ András Péter: *Forgách (III.) Zsigmond levelezése Lippay Györggyel (1639–1644)*, In: *Collectanea Sancti Martini. A Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeinek Értesítője* III, Pannonhalma, Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményei, 2015, 247–297.
- SZELESTEI N.
1988
- Batthyány Kristóf európai utazása 1657–1658*, kiad. SZELESTEI N. László, Szeged, JATE, 1988. (Peregrinatio Hungarorum, 2.)
- SZENTMÁRTONI SZABÓ
2006
- SZENTMÁRTONI SZABÓ Géza: *Balassa Menyhárt, Balassa II. András és Balassa Zsuzsanna lappangó portréi*, In: *Lymbus. Magyarstudományi Forrásközlemények*, 4. (2006) 307–315.
- C. TÓTH
2015
- C. TÓTH Norbert: *Az esztergomi székeskáptalan a 15. században. I. A kanonoki testület és az egyetemjárás*, Budapest, MTA Támogatott Kutatócsoportok Irodája, 2015. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam, 7.)
- TÓTH
2009
- TÓTH G. PÉTER: *Tárgyak, férgek, démonok: Társadalmi válságtünetek és demonológiai diagnózisok a kora újkori Magyarországon*, In: *Korall*, 10. (2009) 35. sz. 14–17.
- TÓZSA-RIGÓ
2005
- TÓZSA-RIGÓ Attila: *A városi elit családszerkezetének vizsgálata az 1529–1557 közötti pozsonyi végrendeletek alapján*, In: *Fejezetek Pozsony történetéből szlovák és magyar szemmel*, szerk. COCH Gábor – KOCSIS Aranka – TÓTH Árpád, Pozsony/Pressburg/Bratislava, 2005, 131–155.
- TÖRÖK
1893
- TÖRÖK Sándor: *Az oroszlanosi Törös-család nemzedékrendje*, In: *Turul*, 11. (1893) 27–35.
- TUSOR
2015
- TUSOR Péter: *„Írom Kegyelmednek, mint igaz magyar igaz magyarnak...” Lippay György veszprémi és egri püspök, esztergomi érsek levelei magyar arisztokratákhoz, nemesekhez (1635–1665)*, Budapest, 2015. (Collectanea Studiorum et Textuum, 1.)
- VÁGNER
1896
- VÁGNER József: *Adalékok a nyitrai székes-káptalan történetéhez*, Nyitra, 1896.

VELICS
1913

VELICS László: *Vázlatok a magyar jezsuiták múltjából*, I–II.,
Budapest, 1913.

WICK
1931

WICK Béla: *A jezsuita rend története Kassán*, Bratislava–
Pozsony, 1931.

ZSILINSZKY
1886

ZSILINSZKY Mihály: *Törös János szerepe a linczi békekötés-
ben 1645*, Budapest, 1886. (Értekezések a történeti tudomá-
nyok köréből, 13.)

